
LA NOSTRA TERRA

REVISTA MENSUAL DE LITERATURA, ART I CIÈNCIES



A GOETHE

A.J.

JOAN WOLFGANG GOETHE

Aquest poeta entre els poetes, el més gran d'Alemanya i un dels més grans del món, fill de Joan Gaspar Goethe i de Caterina Elisabet Textor, va néixer a Francfort del Main el 28 d'agost de 1749 i morí a Weimar el 22 de març de 1832. I per això, ara que es compleix el primer centenari de la seva mort, LA NOSTRA TERRA vol dedicar un homenatge a la seva memòria.

Goethe, nom conegut i venerat arreu del món per les seves obres poètiques que l'han immortalitzat, fou un esperit d'argent viu, mogut i variat, i el seu art i la seva abundant producció van lligades a la seva vida i en són la seva més fidel expressió emotiva.

Després de la seva infància, que ell mateix ens descriu, plena d'encant i moviment, i havent ja brillat en el camp de l'art literari, es doctorà en Dret a Estrasburg, l'any 1771.

Les seves relacions el portaren a la Cort del gran duc de Weimar, Carles August, on figurà amb gran esplendor, ocupant importants càrrecs i prenent part en la política de l'època, si bé, per ell, això fou sempre una activitat secundària de la seva vida.

Demés de les seves tasques literàries, dedicà el seu talent a l'estudi de les ciències, i el seu nom prengué nou relleu en la geologia, la física, l'osteologia, l'anatomia, la mineralogia i la botànica.

Fou actiu conseller del duc de Saxònia-Weimar, i prengué part en la formació de la "Lliga de Prínceps", sota la supremacia de Frederic el Gran, per a contrarestar l'ambició d'Àustria, sota el regnat de Josep II.

L'any 1779, a Stuttgart, conegué Schiller, i aquesta coneixença, que prest es convertí en una estima mútua de germans, fou com una caudalosa font estimulant pel seu art. Col·laboraren junts el dos genis, compenetrant-se de cada dia més, i aquesta època es senyala per les influències que cada un rebé de l'altre. Schiller moria el 9 de maig de 1805 i deixava una gran desolació en l'ànima del poeta.

L'obra de Goethe, tota ella, està influenciada pels seus variats festeigs i per les emocions dels seus viatges, i en aquest aspecte l'hem de

considerar com un impressionista. Els seus amors, com deim, ompliren tota la seva joventut i perfumaren tota la seva obra poètica, engendrant, entre altres figures, la ja popular de Gretchen. Això no obstant, un altre amor, aquest ben vertader, el portava a l'altar en 1809, i es casava amb la que ja era mare dels seus fills, Cristina Vulpius.

Goethe sentí admiració per dos homes: Lord Byron i Napoleó Bonapart. És famosa l'entrevista que tengué amb aquest darrer a Erfurt el 2 d'octubre de 1808. L'ocupació de Weimar per l'exèrcit francès l'impressionà fortament. Però degut, sens dubte, a l'admiració que sentia per Bonapart, no volgué prendre part en l'aixecament contra ell del poble alemany.

Goethe, dins el terreny científic, estudià amb afany la naturalesa de la llum, i l'any 1810 publicava la seva obra "La teoria dels colors", que és la que ell cregué sempre que l'havia de portar a la immortalitat, i n'estava d'ella més orgullós que de tota la producció poètica.

Les seves obres literàries són moltes, però hem de recordar entre les millors, les següents: Werther, Goetz de Berlichingen, Faust, Ifigènia, Tasso, Wilhelm Meister, Hermann i Dorotea, Balades, Poesia i Veritat...

Goethe morí en plena possessió de la glòria, com qui s'adorm a un futur ple d'optimisme.

Al geni alemany, Joan Wolfgang Goethe, ofereix LA NOSTRA TERRA l'homenatge del present número.

Pensaments entorn de Goethe

I

VAIG trobar Goethe al començament de les meves lluites. Desig, aquell, de lluitar, Per què? Fet i fet—l'observació és del mateix Goethe—l'acció es justifica per la mateixa acció! I la lluita, que és acció suprema, per la mateixa lluita. Potser en la plana *nostra* del vell "Sóller" trobaríeu algun rastre d'aquelles lectures (entre 1915 i 1916). Llavors el segon Faust em posseïa. Després me'n vaig entusiasmar tant que—en el meu *Diari* d'aquell temps ho consigno—si hagués trobat un Goethe actual, de bon grat n'hauria esdevingut el seu Eckermann. Però la imitació de Goethe que vaig conèixer no em va convèncer. Aquell Goethe era fals, i jo no estava per perdre temps registrant "poses" i frases mortals de vanitat. En l'article de 1918, reproduït en aquest número de LA NOSTRA TERRA, s'endevina algun desencís. Després, he tornat a Goethe, cada cop amb major complaença. I avui—*nel mezzo del cammin*—el considero el gran mestre per a aquells que, desencisats de fullaraques i misticismes, es disposen a construir damunt la realitat. Començant, en conseqüència, per conservar. I per conciliar.

II

Jo veig Goethe a l'extrem oposat de Kierkegaard. El gran danès es subleva contra les conciliacions; en la vida hi ha coses, hi ha situacions inconciliables; llur única eixida és la tragèdia. És el sentit tràgic de la vida—glossat per Unamuno. També, segons el vell sistema del fat inexorable, els vers conflictes del món i de l'existència humana són insolubles. Per això la tragèdia acaba en la mort, o en mig de catàstrofes. Goethe, ben altrament, àdhuc en l'obra literària, és un conciliador. Té un sistema resolutiu de superar els conflictes morals. Per comptes de trencar el nus amb la mort o

amb una conflagració catastròfica, cerca un compromís superior que permeti de continuar vivint: nou aspecte del seu temperament conservador, antirevolucionari, i de les seves tendències pragmàtiques.

III

També Goethe es troba a l'extrem oposat de Kierkegaard per la seva capacitat de gustar la vida. Els enamorats d'absolut renequen de la vida, d'aquesta vida. Pobrets! I no en tenen d'altra, aquí. Goethe, en canvi, se'n nodreix i l'exalta. L'expressa, l'encalça, la frueix. Les dolceses i les amargors, les joies i les penes. Tot s'harmonitza quan un hom vol fer de la vida un poema. S'harmonitza la fatalitat i la llibertat; la pràctica i el lirisme; la ciència i la natura; el plaer i el dolor. Per als temperaments estil Goethe, la ciència és un plaer; i els plaers són ciència. Per a reprendre la vostra confiança, llegiu—en ocasió del centenari—la vida de Goethe. Quantes justificacions als vostres actes, àdhuc als que consideràveu més culpables! Però, preneu esment. Tot es justifica si obeeix a un objectiu vital: el desplegament de la nostra personalitat. Res no es justifica si perjudica o destrueix la vostra personalitat. L'acció contra la pròpia essència és el gran pecat, el gran crim. El pecat mortal, el crim irreparable.

Confronteu la vostra vida amb la vida de Goethe. Per contrast o per similitud, us hi retrobareu. Àdhuc per contrast i similitud alhora. Els models humans són tan diversificats! I l'intent d'una psicologia humana tan inassolible! Així podreu guanyar de bell nou la vostra vida. Retrobareu els instants que valien per l'eternitat, grans d'or en l'arenal immens! Retrobareu el vostre temps perdut! La joia més impura s'haurà tornat puresa, i la pena més amargant serà dolça i bella en el record! Confronteu-vos amb aqueixa vida, que en conté tantes, i tornareu a sentir, si l'haguéssiu perduda, l'avidesa de viure.

Conciliació de l'immutable fet intern i la mutació externa. Canviant, canviant, un-hom es fa la biografia, com, variant el goig i el dolor, un-hom es fa l'experiència, i s'estilitza la personalitat. Perquè, per més que feu, sempre topareu amb vosaltres mateixos. En el moment que us creureu més deseixits de la pròpia persona, la consciència individual us trucarà a les portes de l'ésser. No hi ha perill, doncs, perquè no podeu sortir del vostre interior. Cada

expressió novella, no és cap traïció: és llum sobre un caire, fins allavors oblidat i obscur, de la vostra individualitat. “Jo sóc qui sóc” apreníem, adolescents, de la musa àulica de Costa. Som qui som, i només podem ésser, si ens proposam d'ésser qui som. “Noltros som noltros” diu la certa psicologia popular, amb sentit d'orgull i amb sentit de fatalitat.

Obrim, per tant, les nostres finestres d'ampit en ample. Que res ni ningú no puguin acusar-nos de refús. Refús: pecat de mesquins. Que no ens castigues Déu per no haver-nos meravellat fins al cim de l'entusiasme, per no haver-lo adorat abastament en les seves obres. Tot aquest món, i el que s'hi cria, i el que hi ha dins nosaltres i dins els altres. Amb la unció de Maragall i amb la fruïció de Goethe. En cada dia de la nostra vida i en cada instant de cada dia. Amb els sentiments de cada edat, que són els fruits de cada estació. Fidels a nosaltres mateixos i fidels a tot el que ens volta. En actitud de joves, que és l'únic exercici per a conservar la juvenesa. I un rostre serè davant la mort. La vida eternal? Se us donarà per escriure.

IV

Aquesta preocupació de si mateix, encara, al llindar de l'edat madura, és un senyal de juvenesa. Segons Goethe, la primera edat de l'home—quan *teneramente* li *sorridon le donzelle*—es caracteritza per la supremacia de les passions interiors sobre l'interès exterior. Mentre hi ha predomini de l'interioritat, hi ha juvenesa. El signe de l'edat madura és la intel·ligència a l'aguait: l'empenta de l'acció, sota la vigilància del seny. I pressento que el punt dolç de la vida sigui el pas de l'una edat a l'altra: quan la passió es torna dolcesa comprensiva, i el seny no és encara escepticisme.

V

Goethe és la darrera anella de la cadena d'homes universals on figura el nostre Ramon Llull. A l'edat mitjana hi havia la unitat moral de la Cristianitat. A l'edat moderna hi ha, volem que hi hagi, Europa. Goethe és un dels primers europeus. Té de l'europeisme una idea tan clara, i tan profèticament actual, que podíem utilitzar amb eficàcia el seu record a Ginebra, quan treballàvem

pel respecte a les nacionalitats com a base de la pau i de la reconciliació europees. Cal suprimir entre europeus, tota pretensió assimilativa. L'alemany ha d'ésser ben alemany i el francès, ben francès; cadascú procurant realitzar la pròpia personalitat, sense odi ni violència envers els altres. La política de Goethe és una política inspirada en dos criteris concordants: un criteri d'artista i un criteri de naturalista (Goethe herboritza i fa geologia). Postula el triomf i el respecte de la varietat. La varietat—diu Suarès—és l'encís, l'honor i la llei de l'art. La varietat és la joia i la llibertat de la naturalesa. La política de Goethe és la política que voldríem per a Espanya:—Respecte a la varietat. Concòrdia. Odiem tota guerra, inclús, naturalment, la guerra civil, que és la suprema discòrdia. Això només pot plaure a troglodites camuflats de romàntics de la Revolució. La política d'Espanya serà millor el dia que el criteri dels artistes, dels poetes autèntics, predomini sobre el criteri dels intellectuals ideòlegs, i el criteri dels naturalistes, dels savis de bon de veres, predomini damunt el dels erudits i els advocats.

VI

Il·lusió, aspiració de Faust, home polític: *Auf freiem Grund mit freiem Volke stehn*. Dret, damunt una terra lliure amb un poble lliure. Perquè de vegades alliberen la pàtria i el poble roman esclau; o—ai las!—alliberen el poble i la pàtria roman esclava. La llibertat per a tots, pàtria i poble. Això ens diferencia de l'extremista revolucionari per al qual només hi ha poble, massa abstracta, de visions actuals i curtes. I ens diferencia també del tradicionalista, per al qual la pàtria té el símbol més visible als cementeris. Ciutadans i patriotes: Faust us vol fer lliures, com a homes històrics i com a homes actuals. El seu entusiasme i la seva sinceritat són inequívocs. Podeu ben creure'l i seguir-lo. Encara que Faust no digui tota la veritat que sap, ni menys tots els dubtes que porta. Aplaudiu la seva empenta coratjosa i respecteu la seva melancolia. Faust, ultra la vida pública, porta una altra vida amagada. Respecteu-la. És el secret de la seva superioritat, per bé que els lloscos hi vegin la seva inferioritat.

VII

No m'agraden aquests jocs de conceptes que oposen la justícia i l'ordre. Ja sé que han estat a bastament explicades les paraules de Goethe "prefereixo una injustícia a un desordre" i que ningú, a consciència, no pot titllar-lo de cruel. Però s'ha jugat amb la frase; hi han jugat sobretot els que es fan una glòria de posseir—infel·licios!—una ànima tirànica. El sentit de l'ordre, el bon sentit conservador, és de no destruir res vital; de concordar, per comptes de rompre; de convèncer, per comptes d'imposar. En aquest estadi superior de l'acció, l'ordre coincideix amb la justícia, i el desordre és injustícia perquè trenca la concordança. Així mateix, crec jo, per exemple, es comet una niciesa quan s'oposa la bestiesa al crim. Tayllerland hauria dit comentant l'assassinat del duc d'Enghien: *ce n'est plus un crime, c'est une bêtise*, o cosa semblant. La frase fou repetida, i actualitzada, amb motiu de l'assassinat de Matteotti, a Itàlia. I bé; en el pla de l'ordre superior, el joc de conceptes no és possible. Tot allò que trenca l'ordre natural, trenca l'ordre moral. El crim és una bestiesa, sempre.

VIII

Goethe és un home, tot un home. Així el va reconèixer Napoleó, que hi entenia en matèria d'homes. "Jo un lluitador he estat, i això vol dir que he estat un home" posava jo, adolescent, com una aspiració heroica, al front dels primers articles de combat. *Das alte Wahre fass es an!* Agafa ardidament l'antiga veritat! podria servir de lema a la nostra F. B. M. Humanista en la vida, humanista en el pensament. Que respecta l'acció i empeny cap a l'acció. Perquè la potència, l'energia en dipòsit, només es resol en acció. L'obra ve després. I, per tant, Sèneca té raó contra els arbitraris. *Primum vivere, deinde philosophare*. Sí; encara que, de tanta evidència, aquest pensament ens sembli banal.

IX

El nostre món occidental està en crisi. Crisi del pensament, crisi històrica. (No és hora—ja ho hem fet a altres llocs—d'ana-

litzar aquest fenomen complex.) En èpoques crítiques, així, el deure és saber resistir. Hem de salvar, de la decadència i de la barbàrie, unes valors, que són les llevors de la civilització i la cultura. Com? Hi ha un mètode que consisteix en soterrar els tresors; en servir la saviesa i el seny, en cercles d'amics. Les llevors es perden llançades al mig de la plaça; les llevors mantenen llurs virtuts vitals, si les estotgen ànimes selectes i predilectes. Hi ha un cert orfisme en l'actitud de Goethe; les grans veritats es salven i perduren per via esotèrica. En el nostre món desorientat trobareu, ací i allà, esperits solitaris—solitaris en mig de la multitud—que no troben altra eixida que aquesta: la comunió dels que volen salvar la cultura. La nostra; burgesa, si voleu; no n'hi ha d'altra. Voldríem que tothom—tot el poble—s'acostés a la nostra taula de la cultura. El poble no hi vol venir encara; se'n malfia. Fem els nostres rites tanmateix en la capella buida.

JOAN ESTELRICH



*
* *

GOETHE ist ohne Zweifel der tiefste, universalste und harmonischste Geist, den das deutsche Volk hervorgebracht hat! Er ist eine Welt für sich, hinauswachsend über alle Grenzen und doch wurzelnd im deutschen Boden.

Wie kein anderer Deutscher hat er das deutsche Volk seit mehr als einem Jahrhundert geschult, befruchtet, emporgeführt, und seiner Beeinflussung verdanken wir es wohl im Wesentlichen, dass auch heute noch—trotz schwerster Prüfungen—im deutschen Volk die Sehnsucht nach Erkenntnis, Schönheit und Sittlichkeit in so hohem Masse vorhanden ist.

BERNHARD KELLERMANN

Palma de Mallorca, März 1932.

GOETHE és sens dubte l'esperit més profund, més universal i més harmònic que ha produït el poble alemany. Ell sol és un món que ha crescut i s'ha estès per damunt totes les fronteres, però arrelat en terra alemanya.

Fa més d'un segle que, com cap altre en el seu país, forma, fecunda i eleva el poble alemany, i a la seva influència devem en el temps present que—malgrat les adversitats—sigui encara avui tan viu en el nostre país l'anhel de coneixement, de bellesa i de moralitat.

JAUME BUSQUETS, TRAD.

GOETHE, EL MEU AMBIENT

QUAN era jove anava cada tarda a l'Acadèmia de Ciències i Arts de Barcelona on amb N'Eduard Fontseré, En Ricard Jansens i En David Ferrer traduïem *Werther's Leiden*. A baix la porta de l'escala hi havia dos claus terminals dels fils elèctrics que es reunien en una pila a la sala de la torra gran. Establint el contacte amb una moneda de coure ressonava la campaneta a dalt i En Fontseré, astrònom incipient, baixava a obrir. Cada u de nosaltres tenia un senyal diferent. Quan sentien dos pics i repicó, deien: *En Coromines és aquí*.

Innocent secret que exaltava la nostra jove imaginació! Al principi esperàvem amb pueril frisança l'hora d'anar a l'Acadèmia per establir el contacte misteriós. És veritat, però, que alguna tarda em vaig haver d'esperar davant de la porta tancada que arribés un company retardat amb la peça de deu cèntims que jo no tenia.

D'aleshores ençà que no he passat cap any sense llegir alguna obra de Goethe o que parlés d'ell: les converses amb Eckermann, el diari del Canceller Müller, la correspondència amb Schiller, la vida escrita per Ludwig m'han seguit molt de temps per terra i mar.

I aquestes lectures es diferencien de les altres perquè les faig poc a poc, les allargo, no per a enllepolir-me'n, sinó com qui cerca un tremp.

Quan a l'any 1909 vàrem anar a Alemanya amb la meva esposa, cercàrem els records de Goethe. A Francfort visitàrem la casa on va néixer: aquella galeria vidriada plena de records, aquella font del pati.

*An diesem Brunnen hast auch du gespielt,
Im engen Raum die Weite vorgefühlt. (1)*

(1) Vora d'aquesta font també tu has jugat
I en l'estreta eixida l'ample espai presenties.

GOETHE

I anys més tard a Viena (1929) aquell entreforc del Ring amb l'estàtua de Goethe a una banda i la de Schiller a l'altra em feia pensar en el poble germànic abraçat a aquells dos pals en el desori del naufragi.

Goethe ha estat per a mi un ambient. El meu esperit hi torna com qui torna a casa. En aquest ambient hi ha no sé si una brisa o bé un perfum que es diu Maragall. La casa del poeta a Francfort em fa pensar en la de Sant Gervasi. Res de sentimentalisme, que sinó ja me n'hauria embafat. Res de fredor clàssica, perquè no m'hi enyoro. Una tendror, una vibració vital que em reposa, m'agrada i em retorna. No me'n canso mai, no ho puc acabar mai.

Quan transitòriament me'n distrec, o sense voler me n'allunyo, perquè de restar-hi no me n'he fet mai una obligació, trobo en el retorn una alegria sempre nova.

Això deu provenir que Goethe i Maragall foren, no allò que jo sóc, sinó allò que jo voldria ésser. El meu daler ha arribat a fer-me un exterior que s'adiu amb la meva voluntat. Però per dins jo sóc un turment i Goethe i Maragall són el meu repòs.

PERE COROMINES



En el centenari de la mort de l'Home

SOLS per complir amb dues devocions, la que professo a Goethe i la que sento per LA NOSTRA TERRA, agafo la ploma avui amb motiu del centenari de la mort del qui va ésser el més alt exponent d'humanitat.

Un poc Quixot, em plauen més les revisions que les reafirmacions. Prefereixo, per exemple, combatre la visió actual d'un Pasteur, elevar la categoria científica d'un Spallanzani, —injustament oblidat—, que escriure uns paràgrafs més o menys d'apologia a l'home qui està per damunt del criteri que l'obra vagi mereixent a través del temps.

*

Goethe és per a mi el gran romàntic del classicisme. Ell farà el darrer intent de ciència clàssica amb la seva teoria dels colors. Amb un bastonet i una candela voldrà crear una teoria científica contraposada a Newton.

Goethe no podrà comprendre mai la gran visió de Newton i seguirà creient que després de la seva mort deurà gran part de la seva immortalitat a una teoria basada en un sistema intuïtiu que havia de morir amb ell.

Comprendrà la gran visió de Lamarck i sabrà sentir gran dolor en veure'l vençut per la ciència del seu temps. En certa manera, la mort de la Filosofia Zoològica és la mort d'una manera clàssica de la Filosofia. Allò que no podrà comprendre és que triomfàs Darwin vint anys després de la seva mort...

Newton tampoc compendria res de les cuites de Werther, ni podria concebre la visió del Faust.

Newton representa la gran visió de la naturalesa considerada en l'espai; Lamarck, la síntesi en el temps; Goethe, en canvi, operarà en el món misteriós de l'ànima humana. Per això haurà de

passar un segle perquè puguem flectir-nos davant aquestes tres figures, pilastres del món modern.

Davant nosaltres passarà, com la més alta valoració humana de tots els temps, la visió del Faust. Margarida, Helena de Troia, tresors, poder, tot passarà, però l'ànima de Faust sols es sentirà plenament satisfeta quan pugui veure un poble feliç. El poder de Mefistòfeles, però, se desfarà davant la força humana de Faust.

Els àngels en cor diran a tots els vents que és seu el qui se sacrifica per un ideal superior. Tot el poder sinistre de Mefistòfeles resta romput davant el poder subtil de l'Amor.

*

¿El gran romàntic del classicisme? Sí, el gran romàntic del classicisme; i tots els que algun cop hagin llegit qualque cosa de la seva vida, també alguna vegada hauran tingut, com ell, la intenció d'estirar l'arc com Moisès i veure la sageta que marca el pont que uneix dos móns. Els dos móns que convisqueren dins l'ànima de Goethe.

A. CRESPI



DE LA MUSA DE GOETHE

Benvinguda i comiat

PROMPTE a cavall! Mon cor glatia;
fou quasi fet abans que dit.
Ja el cap-al-tard bressava el dia
i del serral queia la nit.
A dins la boira torrejava
la vella alzina, altiu gegant,
i amb cent ulls negres ja us mirava
l'obscuritat, del bosc estant.

Del nuvolat, la lluna, al caire,
guaitava el camp ple de sentors;
l'ala del vent movia l'aire
i eren estranyes ses remors.
Jo, per les valls de monstres plenes,
lleuger, corria al meu tresor.
Quin foc sentia dins mes venes!
Quina escalfor dins el meu cor!

I et vaig trobar. Tendra alegria
suau fluí del dolç mirar;
mon cor ardent al teu s'unia
i era per tu cada alenar.
Aire rosat de primavera

embolcallava el teu semblant;
Ton tendre amor per mi tot era,
no creia mai merèixer tant.

Però amb el sol de matinada
el comiat m'estrenyé el cor.
Quina delícia en ta besada!
En els teus ulls, quina dolor!
I et vaig deixar, o dolça aimia,
dreta, vers mi l'esguard mullat.
Sentir l'amor, quina alegria!
Quin goig—o déus—sentir-se amat!



La violeta

ERA oblidada dins el prat
la flor humil de l'ull morat,
la tendra violeta;
i una pastora adolescent,
de pas lleuger, d'aire content,
cantant, cantant,
venia al prat verdós.

“Ah! si fós jo—la flor va dir—
la flor més bella del jardí,
tan sols per breu estona,
estreta al pit d'aquest amor
em marciria el seu ardor,
tan sols, tan sols
un quartet d'hora fós.”

Mes ai! la jove adolescent,
passant de llis sens fer-ne esment,
petjà la violeta;
i amb goig morí la flor cantant:
“Mor per l'amor, o dolç instant!
per ell, per ell,
sota els seus peus d'infant!”

El cantaire

“**Q**UÈ sent defora en el portal?
A sobre el pont, ¿qui canta?
Sentir-la vull dins el casal,
la veu que tant m'encanta.”
El Rei digué; el patge hi va,
retorna al punt, i el Rei ja fa:
“¡Entrau, el vell cantaire!”

“Que Déu vos guard, nobles senyors!
Salut, formoses dames!
Quin cel més ric de resplendors
d'estels de vives flames!
Davant l'esclat senyorial,
cloeu-vos, ulls, així com cal
per goig fruit de l'ànima.”

El vell cantor, els ulls tancats,
digué cançons novelles.
Tots l'escoltaren admirats,
i el front baixant les belles.
El Rei, al qual el cant plagué,
el cantador honrar volgué
i un bell collar li dóna.

“Cadena d'or escau al ric.
Fes-ne als guerrers fermança,

davant els quals a l'enemic
li cau de por la llança,
o al Cancellor que tens, senyor.
Deixa'l que porti el pes de l'or
a més del pes que porta.

És el meu cant el de l'ocell
que dins el bosc s'amaga;
fruir-lo jo, si el cant és bell,
m'és ja sobrera paga.
Més alt honor serà per mi
que un glop vullau del millor vi
en copa d'or portar-me."

Li fou servit i ell se'l begué.
"Glop de sabor intensa!
Feliç casal, que aquest do té
per curta recompensa.
Nobles senyors, adéu-siau!
i feu mercès a Déu, si us plau,
com jo us en faig d'eix beure."

La dansa dels morts

EL campaner guaita. És la mitja nit
i el clos de les tombes espia.
De llum tota cosa la lluna ha vestit.
Silent, jau el clos com de dia.
De sobte, una tomba s'ha obert, i altres més;
i s'alça una dona, i un home després,
amb blanques i llargues mortalles.

Els morts es desperten: pel gaudi més bell
fent roda, un a l'altre s'atansa.
El ric va amb el pobre, el jove amb el vell;
pro els ròssecs destorben la dansa,
i com la vergonya pels ossos no cal,
tots ells es despullen, la dansa bé ho val,
i en terra fan munts de llurs vestes.

I s'alça la cama i vacilla el peu;
la dansa pren formes estranyes;
el vertigen d'ossos l'un a l'altre atreu
i sonen com fustes amb canyes.
El campaner baixa al clos i somriu;
li bufa el diable l'orella i li diu:
"Vés! roba'ls-en un dels sudaris."

I pensat i fet, fuig lleugerament
darrera les portes sagrades.

La lluna, més clara de cada moment,
fa veure paoroses ballades.
Per fi l'un i l'altre van perdent el pas,
vestits altra volta llisquen cap al vas
i al punt ja són tots sota l'herba.

Sols un d'ells, que trota tot endarrerit,
i palpa, i les fosses recorre,
—cap company podria haver-lo traït—
destria el llençol dalt la torre.
Forceja la porta, inútil quefer.
La porta és ornada, per sort del torrer,
amb creus que metèl·liques brillen.

No veu la manera d'atènye' el vestit
ni té gaire temps per pensar-hi;
La vella façana de gòtic florit
li mostra el camí per pujar-hi.
El torrer s'espanta, que es veu insegur;
el mort ja s'enfila pels relleus del mur
talment una aranya disforja.

El campaner, pàllid, tremola poruc
quan veu el difunt que se'n munta;
el llençol, que tira, per fat malestruc
roman enganxat per la punta;
un núvol que passa la lluna ha tapat;
vibrant, la campana la una ha sonat
i cau l'esquelet, espoltrint-se.

ANTONI SALVÀ, TRAD.

Els primers anys de Goethe contats per ell mateix *)

VAIG venir al món a Francfort del Main el dia 28 d'agost de 1749 a punt de migdia. La posició de les constel·lacions era favorable: el sol estava en el signe de Virgo i en la culminació del dia; Júpiter i Venus miraven amorosament; Mercuri no era advers; Saturn i Març varen romandre indiferents. Sols la lluna, que justament començava el seu pleniluni, posava la força contrària de la seva claror, tant més que havia entrat, just allavors, a la seva hora. La lluna, doncs, era l'únic que s'oposava al meu naixement: així, que no vaig poder néixer fins que la seva hora fou passada.

Tots aquests bons presagis, que temps després varen ésser tan celebrats pels astròlegs, foren tal vegada la causa de la meva conservació, puix per poca traça de la comare vaig venir al món quasi mort i sols amb grans esforços varen assolir que els meus ulls veiessin la llum. Aquest esdeveniment tan desagradable per als meus fou, però, favorable per als conciutadans, perquè el meu avi, Joan Wolfgang Textor, corregidor de la ciutat, va implantar, o almenys va reformar, degut a això, l'ensenyança per a les comares; la qual cosa haurà, sens dubte, estat molt profitós per als que varen néixer després de mi.

Quan un vol parlar de la seva infantesa, és un cas molt corrent el que contongui tot el que els altres li han contat amb el propi record. Sens tractar ara de fer una separació exacta entre una cosa i l'altra, diré que em record que vivíem a una casa antiga, que era formada per dues cases plegades. Una escala empinada unia un pis amb l'altre i hi havia escalons entre unes cambres i altres. Per a nosaltres, la meva germana i jo, el més agradable de

*) Fragments de la seva obra *Aus meinem Leben*.

la casa era el pati d'entrada que tenia un reixat que donava al carrer. Moltes de cases tenien aquesta, podríem dir gàbia, que es deia *Geräms*. Les dones hi seien brodant o cosint; la cuinera hi feia els ensiams; les veïnes parlaven de reixat a reixat i, quan el temps era bo, el carrer prenia un aspecte quelcom meridional i un es sentia més lliure en estar en contacte amb l'exterior. Els nins fèiem amistat amb els veïns. A mi em varen prendre molta estimació els germans Ochsenstein, fills d'un corregidor ja difunt. Ens divertíem molt tots quatre.

Als meus els agradava contar les entremaliadures que jo feia animat pels tres germans, que per altra banda eren molt seriosos. En contaré una: Hi havia hagut mercat d'olles i a casa havien comprat, no solament tota mena d'olles i greixoneres i plats per a la cuina, sinó que a nosaltres, als nins, ens havien duit també fireta per a jugar. Un capvespre, quan la casa estava tota tranquil·la, jugava jo al pati amb les meves olletes i palanganetes, però com que això no em resultava molt distret vaig tirar un plat al carrer i vaig passar molt de gust de veure'l rompre. Els germans Ochsenstein, que varen veure la meva diversió, em cridaren: "Més!" No ho vaig pensar molt i una olla estigué molt prest al carrer. Entusiasmats pels crits de "Més, més!" amb els quals m'animaven els tres germans, vaig tirar tota la meva provisió d'olles, plats, greixoneres i palanganes al carrer. Ells, però, deien encara: "Més, més!" i jo no sabia què fer; així que me'n vaig anar a la cuina i vaig dur uns quants plats, que amb gran soroll es varen rompre en mig del carrer; vaig anar i venir de la cuina al pati fins que no varen quedar més plats a l'escudeller, però el meus amics no estaven encara satisfets i no em restà sinó agafar tota mena de tests, olles i greixoneres per poder continuar la trencadissa. Just aleshores va venir qualcú i intervengué. La desgràcia no tenia remei, la trencadissa estava feta, però va quedar per sempre una història molt alegre, principalment per als instigadors.

La mare del meu pare, vivia en una gran cambra vora del pati i jugant arribàvem molt sovint fins el silló on seia o fins el seu llit, quan estava malalta. Era una senyora bella, magra, sempre vestida de blanc, molt neta. En el meu record, va romandre sempre com una persona amable, dolça i carinyosa.

En el segon pis hi havia una habitació que li dèiem el jardí, perquè havíem col·locat uns quants tests a les finestres; era el lloc

més amable de la casa i on vaig passar moltes hores, sinó tristes, melangioses. Per damunt els jardins i murades de la ciutat, hom veia la bella plana de Höchet. En aquesta cambra estudiava les lliçons a l'estiu, em mirava les tempestes i esguardava les postes de sol, allà, just davant de la finestra. Veia la gent que passejava pels jardins o que cuidava les flors, els nins que jugaven. Tot això va fer créixer en mi un desig de soledat i una nostàlgia que havia d'influir per sempre en el meu natural, seriós i aficionat al misteri.

L'antiga casa era, amb tant de recons i obscurs indrets, molt apropiada per despertar la por dins l'ànima infantívola. Aleshores, encara s'educava als nins amb la por a l'invisible i misteriós. Dormíem sols, i quan no podíem més, i fugíem del llit cercant la companyia de criats o criades, apareixia el nostre pare i ens feia por amb la casaca girada sobre el cap i pegant crits; tornàvem al nostre llit, esporuguits. Tothom pot pensar els resultats d'aquest sistema. ¿Com pot perdre la por aquell que es veu entre dos espants? La meva mare, sempre alegre, va cercar i trobar quelcom més pedagògic: ens prometia melicotons al dematí, si assolíem véncer la nostra por. Els resultats foren prest favorables.

Dins de la casa, el més interessant per a mi eren uns quadres romans que adornaven l'avantsala. Eren gravats per alguns d'aquells antecessors del Piranese tan entesos en arquitectura i perspectiva i que tenien un burí clar i estimable. Cada dia, em mirava jo la *Piazza del Popolo*, el Coliseu, la plaça de St. Pere, l'església de St. Pere, vista interior i exterior, i altres moltes coses. Tots aquests quadres em quedaren profundament impresos i el meu pare, que era per demés tan laconic, moltes vegades va tenir la condescendència de fer-nos una clara explicació de l'assumpte. Sempre va tenir gran interès per l'italià i per tot el que tengués relació amb aquell país. A voltes, ens mostrava una collecció d'objectes que havia duit d'allà i molt del temps el passava escrivint descripcions del seu viatge, cosa que feia amb calma i acuradament en quaderns. Aquesta tasca l'acomplia amb l'ajuda d'un vell professor d'italià, molt alegre i que es deia Giovinazzi. Aquest professor també cantava i no ho feia del tot malament i la meva mare l'acompanyava molt sovint al piano. Així que jo ja savia de cor el *Solitario bosco ombroso* molt abans de poder dir el que significava.

Al meu pare li agradava molt l'ensenyança i, com que no tenia res que fer, ensenyava molt gustosament als altres. Havia fet fer pràc-

tica d'escriptura a la meva mare i també de piano i àdhuc un poc d'italià.

Les hores de folgança les passàvem dins les habitacions de la senyora àvia, on hi havia lloc per córrer i esbargir-se. Ella, per la seva part, ens entretenia amb qualsevol cosa o ens donava qualche lllaminadura. Però un bon dia de Nadal va posar una corona a la seva generositat i ens va regalar un teatre de putxinellis i així, dins la nostra casa, fou creat un petit món. La impressió fou profunda en nosaltres i, pel que a mi em pertoca, crec que va deixar vestigi per sempre.

Aquell petit teatre amb personatges muts ens fou mostrat primerament, però després ens va ésser donat perquè el féssim marxar nosaltres mateixos. Sempre vàrem recordar-lo amb estimació, ja que va ésser el darrer present de la nostra àvia, a qui, poc després, se la va endur la mort. Aquesta mort va tenir un gran importància per nosaltres, perquè fou seguida d'un canvi en la vida familiar.

Mentre la senyora àvia vivia, el meu pare es guardà bé prou de variar o renovar la casa, però tots sabíem que tenia la intenció de fer una gran reforma que, efectivament, va començar just després de la mort de l'àvia.

.....
Les obres de la casa varen quedar, entretant, llestes i en curt temps perquè tot estava pensat i calculat i tampoc mancaven diners. Tornàvem ja a estar junts i ens sentíem a pler, puix una cosa ben calculada i ben feta fa oblidar totes les molèsties que ha duit el fer-ho.

La casa era espaiosa per ésser una casa particular; era també alegre i clara; l'escala, ampla; les habitacions, airejades i hom podia gaudir de la vista de bells jardins des de quasi totes les finestres. El decorat de l'interior va ésser fet poc a poc i servia d'entreteniment.

El primer que vàrem arreglar va ésser la biblioteca; els llibres millor enquadrats ornaven les parets. Tenia el meu pare les millors edicions holandeses d'escriptors llatins; havia procurat que totes fossin en 4.^o perquè quedàs uniforme; tenia també molts de volums que tractaven d'antiguitats romanes i tot el millor en Jurisprudència. També tenia els millors poetes italians; el seu predilecte era Tasso. No mancaven les millors descripcions de viatges i passava gust de fer correccions o addicions al Keysler i al Nemeitz. Estava rodejat de mitjans de consulta, tals com el millors dicciona-

ris i enciclopèdies en llengües diferents i altres llibres útils o entretenguts.

Quasi una meitat de la biblioteca, composta de llibres en pergami amb títols pulcrament escrits, estava a dalt a la golfa. Quan comprava més llibres feia acuradament el treball de classificar-los, posar-los al seu lloc i fer-los enquadrar. Les revistes que recomanaven una o altra obra li feien quasi sempre comprar-les. Tots el anys creixia la collecció d'obres jurídiques.

Després vengué el col·locar els quadres. En l'antiga casa, estaven uns en una habitació, altres en una altra. Ara, tots foren col·locats en una habitació alegre, vora del despatx. Els penjàrem ordenats, i tots amb marc negre amb un filet daurat.

El meu pare tenia la convicció, que expressava molt sovint i amb passió, que hom devia donar preferència als pintors actuals més que als ja morts, perquè aquests estaven moltes vegades sobreestimats pels prejudicis. Deia que passava el mateix que amb el vi del Rhin, que si bé és veritat que amb els anys es torna millor, també és veritat que una collita d'un any pot ésser tan bona com una anterior i, quan han passat els anys, el vi nou es fa tan bo com l'antic o millor. Aquesta opinió estava reforçada per una observació molt freqüent: que els aficionats cercaven més els quadres antics perquè s'havien tornat obscurs i hom sent parlar molt sovint del seu to harmònic. Deia el meu pare que els quadres d'ara també esdevendran obscurs amb els anys; el que no afirmava és que això fes millors els quadres.

Durant alguns anys, va donar ocupació als artistes més coneguts de Francfort: al pintor Hist que sabia pintar molt bé boscos d'alzines i faigs i tota mena de paisatges semblants amb bestiar; a Trautmann que imitava a Rembrandt i era un vertader mestre en ombres i llum, tant que en una ocasió se li encarregà que pintàs un *pendant* per un quadre d'aquell gran mestre; Schütz, que pintava paisatges del Rhin, i Junkern que pintava molt bé fruites, flors, naturalesa morta i persones treballant en ocupacions calmoses, com ho feien els hol·landesos.

.....

A la mateixa habitació, el meu pare ensenyava l'italià a la meva germana, mentre jo aprenia de cor el *Cellarius*. Com que jo acabava abans, escoltava també les explicacions i aprenia també l'italià que em pareixia una variant molt curiosa del llatí.

La meva precocitat de memòria i càlcul era semblant a la

d'aquells atlots que han tengut anomenada justament per això. Així que el meu pare desitjava que començàs els meus estudis a la Universitat. Sempre em deia que primerament aniria jo a estudiar a Leipzig el Dret i després a un altra Universitat qualsevol que jo podria elegir. No sé per què tenia adversió a Göttingen, mentre que jo havia posat gran esperança en aquesta Universitat. Em deia sempre que havia d'enviar-me a Wetzlar i Ratisbona, així com també a Viena i d'allà a Itàlia i que convenia que primerament veiés París, perquè sinó, després d'Itàlia poca cosa pot ja interessar. Sempre escoltava aquestes paraules amb interès i gust, més encara si es té en compte que acabava fent una descripció d'Itàlia i en particular de Nàpols. Quan el meu pare parlava d'això, perdia la seva serietat ordinària i en la meva imaginació prenia força el desig de veure aquell paradís.

Donava les lliçons particulars amb uns altres atlots, però aquesta ensenyança no em feia avançar molt. El professors donaven la lliçó mecànicament i les entremaliadures del companys feien la classe intranquilla i amoïnosa. Encara no s'havien generalitzat les crestomaties que fan l'ensenyança variada i entretenguda. Teníem el *Cornelio Nepote*, que resulta massa sec per als atlots. El Nou Testament que és massa fàcil i que, a més de tot, resultava trivial a força de sermons i plàtiques; el *Cellarius* no ens interessava gaire, el mateix que el *Pastor*; a canvi de tot això, la lectura dels poetes alemanys moderns ens donava una vertadera mania versificadora, cosa que jo ja havia pres abans, quan m'entretenia a posar en vers trossos de prosa.

Els atlots teníem una reunió cada diumenge, on llegíem les nostres poesies. I em succeïa una cosa molt estranya que m'inquietava: Jo creia que els meus versos eren els millors, però, poc a poc, vaig veure que els meus companys creien el mateix dels seus, que a mi em pareixien tan dolents. Un d'ells, un bon amic a qui jo estimava, com que era completament incapaç de fer versos, els duia escrits pel seu preceptor i no solament creia que eren els millors, sinó que fins arribava a creure que era ell qui els havia escrit, i ho deia amb tota bona fe. Quan vaig veure tot això, aquesta obcecació i errada, vaig pensar si no estaria jo igualment errat i els meus versos serien pitjors que els altres i tal vegada els companys veien en mi la mateixa obcecació que jo veia en ells. Això me va posar tan intranquil que, com que no tenia un mitjà de veure la veritat, vaig arribar a parar la meva producció. Prest,

però, tornà el meu optimisme i una vegada, vaig fer amb aplaudiment general una composició sobre un tema que ens donaren els mestres.

El mateix que en mig d'una excursió familiar, plena d'alegria, cau, d'antuvi, una bona ruixada i tota l'alegria esdevé preocupació, les malalties infantils cauen en el moment feliç de la infantesa. Així va succeir amb mi. Justament acabava de comprar el *Fortunato* amb la capa miraculosa, quan vaig sentir el malestar i la febre anunciadora de la pigota. L'empeltament no estava encara acreditat i si bé molts els recomanaven amb entusiasme, els metges alemanys no estaven molt disposats a aquesta operació que semblava interrompre la naturalesa. Per això, alguns metges anglesos venien i empeltaven la pigota a la gent lliure de prejudicis, per la qual cosa cobraven una forta quantitat. Però els més estaven desarmats enfront aquesta malaltia que matava o feia malbé molta gent jove i pocs pares volien el remei, encara que estigués ben acreditat per èxits positius. El mal va entrar a casa i a mi em va atacar violentament. Tot el cos se'm va omplir de pigota i vaig estar alguns dies sense veure-hi i patint molt. Tractaren d'aliviar-me tot el possible i em prometien tot quant era factible si m'estava quiet sense gratar-me. Després d'una temporada de turment, em va caure com una màscara de la cara sense quedar, però, retallat. Això sí, la conformació de la meva cara havia canviat bastant. Ja estava satisfet de tornar a veure la llum del dia i que la meva pell perdés les taques, però hi havia gent tan cruel que em recordava contínuament el que havia passat, especialment una tia que m'estimava molt, però que ara tot d'una que em veia començava a dir: "¡Oh, que lleig t'has tornat!" Després, em deia que abans m'estimava molt i passava molt de gust quan anava amb ella i la gent em trobava agradós. Així que, des de ben jove, ja vaig poder veure quan car fan pagar els homes el plaer que els donam.

Tampoc em vaig veure lliure de la rosa, ni de la diftèria, ni de cada una de les malalties de la infantesa; cada vegada m'alegrava d'haver curat, però un altra malaltia es presentava ben prest. Totes aquestes coses m'inclinaren a la reflexió i a l'exercici de patir serenament; em pareixia molt estimable la virtut dels estoics, que per altra banda estava conforme amb l'ensenyança cristiana de la resignació.

Va arribar el temps en què els fills es separen dels pares; els

criats, dels senyors; els protegits, dels protectors, quan l'intent de viure per compte propi, d'ésser independent, vagi bé o malament l'intent, és quelcom que està conforme amb la naturalesa.

El dia de St. Miquel, acompanyat del llibreter Fleischer i la seva dona, que anava a veure el seu pare a Wittenberg, em vaig posar en camí, deixant amb indiferència la ciutat on vaig néixer i m'havia format i pensant que mai no hi tornaria a posar els peus.

JOAQUIM VERDAGUER, TRAD.



L'última malaltia de Goethe

segons documents d'aquell temps

(15-22 MARÇ 1832)

PER L. WILLIAM CART (1)

En el cim de les muntanyes
regna el repòs;
en les fulles de les branques
no hi senti
gairebé l'alè del vent;
els ocellets callen en el bosc;
espera una mica, aviat
tu també reposaràs

(Cant nocturn de l'emigrant)

QUIN era l'aspecte corporal de Goethe envellit? És una mica difícil saber-ho, car els testimoniatges dels seus contemporanis sobre aquesta pregunta són molt diversos. Heusaquí, per exemple, que l'escriptor polonès Kozmian diu, en 1829, que ell no havia vist mai un vell tan formós com Goethe; contràriament, l'arqueòleg Stackelberg, Saint-Marc Girardin i Cousin, que estigueren a Weimar durant els anys 1829 i 1830, esbossaren uns retrats sobre el poeta, que ens el mostren vençut pels anys. I bé, sens dubte, els anys afebliren una mica els seus membres, corbaren la seva esquena, desdentegaren la seva boca, engruixiren el seu nas, solcaren el seu rostre i les seves mans, dibuixaren tres plecs sobre el seu "front jupiterià", blanquejaren els seus cabells abundants i molt fins encara; però, per altra part, la brillantor dels seus ulls, la dolcesa o llambregada de la seva mirada provaven que el seu esperit no havia perdut res encara de la seva potència, i la seva ànima, res del seu sentiment.

Goethe no havia patit cap d'aquells estats de malaltia que tan

(1) FONTS COUDRAY, *Goethes drei letzte Lebensstage* (març 1832); K. W. MÜLLER, *Goethes letzte literarische Thätigkeit* (abril 1832); article de SORET a *Bibliothèque universelle* (abril 1832); article de VOGEL en el *Journal der praktischen Arzneykunde* (febrer 1833) i els diaris d'aquella època.

sovint entristeixen la vellesa. Ja de vuitanta tres anys, tenia encara “bona cama i bona gana”; enllitant-se a les nou del vespre, gaudia del dormir gairebé sempre tranquil fins a les cinc o les sis del mati; els seus sentits restaven ben desperts i només l'oïda esdevingué una mica difícil, principalment en els dies plujosos. En efecte, contrastava admirablement la lassitud i embestides de la vida. “Restant fins els seus últims dies, diu Soret (1), sagaç observador i potent creador, s'aturà en la seva ruta intel·lectual sols allí on s'aturaren les seves forces corporals, i aquestes eren *plenament tals*, com podien ésser en la seva edat”.

* * *

Després de la gran congestió pulmonar que en el mes de novembre de 1830 el conduí fins a les portes de la tomba, Goethe es tornà a posar bo plenament. Durant tot l'any 1831, efectivament, patí sols petites malalties sense importància i àdhuc suportà l'estació freda que temia, i sobre la qual deia fent la mitja rialleta, “que hom es penjaria durant la tardor, si pugués tenir una idea justa de les coses desagradables de l'hivern.”

I s'apropava la primavera, l'agradable primavera, que el poeta tot sovint havia cantat:

“O dies de joia, és que ja torneu?
 El sol em dóna de nou els boscos muntanyencs!
 Ja els riuets s'escorren més plens.
 Heusací camps verds! Heusací valls muntanyenques!
 Oh! Fresca d'atzur! Cel! Muntanya!
 En un llac es multipliquen mil peixos d'escates d'or;
 damunt les branques piula l'ocellam de mil colors;
 als boscos ressona un concert celestial.
 Veieu, entre les flors, sota l'herba fresca,
 xuclant el nèctar, brunzen abelles.
 Dolcíssim tremolor s'aixeca enlaire!
 Emoció plena d'encís! Quieta alenada!
 Més forta, esdevé un respir que es desperta;
 però, veieu, s'ha perdut entre el boscam.
 Al meu cor ja hi ha vingut; Muses
 ajudeu-me, per Déu, a suportar la felicitat.” (2).

(1) Frédéric Jacob Soret (1795-1865), d'origen ginebrès, fou del 1822 fins el 1836, professor del jove príncep Carl Alexander von Sachsen-Weimar; fou corresponsal científic de Goethe durant els últims anys de la seva vida.

(2) *Avençada primavera.*

Ai las!, havent viscut la “nit del trist i desagradable hivern”, Goethe havia de morir en el dia mateix que l’apareixent crepuscle anunciava el retorn de la primavera; per estranya fatalitat de la seva sort, el poeta de la vida morí, de fet, en el moment en què tot en la natura renaixia a la vida.

* * *

El dijous, 15 de març de 1832, el doctor Vogel, que des de feia sis anys era el metge de Goethe, arribà a les nou del matí a la casa *Frauenplan*—en aquell “temple”, en aquell “palladium” de Weimar—per visitar el seu gloriós client. Havent parlat amb ell llarga estona, el deixà tot joiós i, aparentment, bé del tot.

Entre les onze i migdia, Goethe acceptà, com tots els dijous, la visita de la gran duquessa de Sachsen-Weimar, Maria-Paulowna, amb la seva acompanyant, senyoreta Mazelet. Parlaren de les excavacions de Pompeia, dels esdeveniments més recents, i finalment de l’última revolució de França. Sota la impressió encara de l’obra de Salvandy “Setze meses, o la revolució i revolucionaris” (1) que ella acabava de llegir, la gran duquessa prometé a Goethe que li enviaria aquest llibre. Mai el poeta no estigué “tan brillant, tan ple d’ànima, tan divers en la seva conversa; fou tan plena de temes, tan interessant que traspassà els límits de l’acostumat, i la seva excitació anímica fou encara remarcable a l’hora de dinar.”

A les dues, Goethe dinà. Aquell dia, tenia com a convidats el seu vell i fidel amic J. H. Meyer, director de l’Acadèmia de Dibuix de Weimar i el jove comte d’Arnim, hereu del famós Bettina. Després de dinar miraren dibuixos del pintor Carl Werner; després, quan marxaren els convidats, ell continuà la lectura de l’obra de Dumont: “Souvenirs sur Mirabeau et sur les deux premières Assemblées législatives”; finalment examinà uns fòssils que li havia portat el candidat Rothe, professor dels seus dos nets (2).

Malgrat el que digueren Vogel i Eckermann, no és molt creïble que Goethe sortís per passejar durant la tarda; el temps, a més, no incitava a passejar, car feia fred i el vent bufava fort. Millor era restar a casa, com féu Goethe; però més d’una vegada fou tan poc previsor que traspassà la freda avantcambra, per anar de la

(1) Revolució de 1830.

(2) L’únic fill de Goethe morí a Roma el 1830. Del seu casament amb Ottilie, duquessa de Pogwisch, tingué dos fills: Walther-Wolfgang (1818-1885), Maximilià-Wolfgang (1820-1883), i una filla, Alma, que nasqué en 1827 i morí a l’edat de setze anys.

seva cambra de treball al saló que donava a la cambra. I com que s'apoderà d'ell el pressentiment de no trobar-se gaire bé i com que, a més, no tenia gens de gana, se'n va anar al llit molt aviat, esperant que una benèfica dormida guariria aquesta malaltia sense importància; però es trobà molt malament durant la nit: tos sovint, ràpida, seca; tremolors de fred, atacs de febre, dolors a la base del pit.

I quan, al matí, l'estimat nét del poeta, el seu "insectet", Wölfchen, alegre corria cap a ell per abraçar el seu avi i, segons el seu costum, esmorzar amb ell, el trobà encara al llit i patint molt.

De seguida es féu venir Vogel, el qual arribà aproximadament a les vuit.

* * *

Després de la primera visita, Vogel opinà que l'estat del seu amic era una mica intranquillitzador: aquella feble mirada, aquells ulls per costum tan vius i ara sense brillantor certificaven la gran negació de forces; les conjuntives de les parpelles inferiors, principalment la de l'ull dret, es tornà dubtosament blava, gairebé plombosa-violada; la llengua estava coberta per una mucositat; el pols, feble; la veu, ronca; la respiració, interrompuda per una tos seca i per pregons gemecs. La febre féu néixer una sed insaciable. A més, el vell es queixava que sentia el cap pesat, els membres lassos, l'esperit incapaç per cap mena d'esforç mental. Però, tranquil i coratjós, semblava recordar aquells mots que des d'alguns mesos repetia sovint: "Quan hom no té dret a viure més, hom s'ha de contentar vivint com pugui".

Vogel receptà una solució d'acetat amònic, sal amarga i, per beure, aigua bollida amb ordi.

Durant el dia, hom pogué creure que, per la seva amistat plena de por, el metge havia taxat el perill massa gros. A més, en una segona visita, constatà, en efecte, un millorament: la mirada havia tornat a prendre la seva vivesa, i l'esperit, la seva alegria; la tos es féu menys sovintejada. La gana, no obstant, encara mancava. Per facilitar una bona suada, i així combatre la feble febre que encara durava, Vogel receptà pel seu malalt sulfat antimònic barrejat amb sucre. Gairebé tranquil·litzat, àdhuc li permeté que acceptés, a les sis, la visita de F. W. Riemer (1); i els dos amics, durant un

(1) Riemer era ex-professor del fill de Goethe).

temps suficientment llarg, parlaren de qüestions lingüístiques, que eren els temes acostumats de les seves converses.

Finalment, Goethe escriví en el seu "*Tagebuch*" aquestes últimes paraules, tant més commovedores; pel fet que no demostren cap intranquillitat: *Den ganzen Tag wegen Unwohlseins in Bette zugebracht*. "Tot el dia l'he hagut de passar al llit, a causa d'una malaltia".

* * *

Havent-se fet més constatable durant tot el dia del dissabte el millorament, s'esperava un prompte restabliment.

Una mica de brou, primerament sense barrejar-hi res, després amb pasta, no causà cap indisposició al malalt. Tota lassitud mental desaparegué, i Goethe no solament es mostrà alegre en la seva conversa, sinó que retrobà la seva admirable fortitud d'esperit per dictar al seu secretari John una llarga i interessant lletra a Wilhelm von Humboldt.

Responent a la pregunta d'aquest, explicà les seves idees "sobre el factible i àdhuc necessari acord entre l'originalitat del pensament i els manlleus que pot fer a l'exterior... Això era una teoria sobre el seu propi geni, sobre l'educació que li donà, sobre el seu incessant desenvolupament i perfecció regular, de la qual tingué cura durant gairebé un segle, que ell feia conèixer així com el *testament filosòfic del darrer pensament* (1).

Després, parla al seu corresponsal del poema *Faust*, que havia començat seixanta anys abans, i expressa la seva alegria per haver-lo finalment acabat del tot.

Com que havia passat la nit boníssimament, el malalt no es sentí gens cansat, i sí tot reconfortat durant el matí del diumenge. Vogel li permeté beure cafè i menjar un d'aquells pastissos que ell sabia que a Goethe li agradaven especialment.

Així, havent esmorzat amb molt bona gana, Goethe es llevà, i encara que sentí una miqueta de feblesa, no obstant tenia l'esperit alegre i despert. Com a medicina, demanà que li donguessin vi per beure; així ho varen fer i a les dues es regalava amb un plat de peix i carn rostida.

Quan Vogel retornà al vespre, Goethe, sempre molt alegre,

(1) CARO: "*Philosophie de Goethe*".

semblà fer tot el possible per tranquil·litzar-lo amb la seva alegria i la seva admirable fortitud d'esperit. Car opinava que devia el millorament del seu estat a l'eficàcia del sulfat antimònic, lloà aquest remei en un llarg enraonament irònic; després, pel seu desig d'ins-truir-se, s'informà del seu origen, de la manera de preparar-lo i d'usar-lo en la curació.

Amb tot, no acceptà la visita del seu amic Coudray que, acabat d'arribar de viatge, corregué a casa seva per saber noves del seu estat de salut (1).

* * *

Dilluns al matí, Vogel restà agradablement sorprès, veient Goethe ja llevat, de bon humor i queixant-se només d'una mica de lassitud. Ja continuà la lectura de l'obra de Dumont. Demanà que el metge l'informés plenament dels esdeveniments exteriors durant el temps de la seva malaltia. Després, demanà permís per beure, com sempre havia fet complagudament, un got de vi de Madeira havent acabat de dinar.

Així, àdhuc en els més petits detalls, la seva vida quotidiana recomençà la marxa acostumada.

Al vespre, Vogel portà la medalla que acabaven d'encunyar a Berlín, amb motiu de l'epidèmia de còlera; i àdhuc només aquest fet prova que considerava el malalt gairebé cursat del tot. Sinó hauria evitat per cert atreure la seva atenció vers un objecte que evocava pensaments tristos; i, en efecte, Goethe no s'entristí gens; va examinar la medalla interessant-se per ella, i àdhuc fent sobre ella unes observacions plenes d'acudits. Es sentia bé del tot i es mostrava especialment joiós per la idea que el dia següent podria novament tenir cura de les seves acostumades ocupacions.

*Doch zwischen heut' und morgen
Liegt eine lange Frist. (2)*

* * *

Durant la nit del dilluns al dimarts, Goethe, que estava adormint-se tranquil·lament, es despertà vora mitja nit a causa de sentir

(1) Coudray era l'Intendent Superior de construccions del Gran Ducat.

(2) Però entre avui i demà
Existeix un llarg temps.

un fred que de les mans s'estenia a tot el cos. Aquest malestar aviat l'agreujà una angúnia respiratòria i dolors semblants al pols, que juntament als dels membres es dirigien cap el pit.

Malgrat la intranquillitat que causà al malalt aquesta sobtada i dolorosíssima crisi, prohibí al seu servent, Frederic Krause, que ho assabentés als seus parents o que fes venir Vogel, car—digué—“en això només hi han sofriments, però cap perill”.

Quan el metge vingué, segons el seu costum, a les vuit i mitja, presencià un espectacle, tant més corprenedor com inesperat. En dolors ja irressistibles el vell, ordinàriament tan correcte en la seva manera d'ésser, tan moderat en els seus moviments, s'havia ara abandonat a l'agitació febrosa: adés s'ajeia damunt del llit, on constantment canviava de posició, en vana esperança que finalment trobaria una mica de tranquil·litat, adés s'asseia en el seu silló, que aviat abandonava. En la ben caldejada i tancada cambra hi tenia tant de fred, que les seves dents repicaven tremolosament. Un cert “punt” que, com si fos un trepant semblava que li traspassés el pit, li feia fer gemecs i àdhuc alguna vegada aguts crits. L'expressió del seu rostre, els trets marcits, els ulls foscos i ensorrats en les òrbites mostraven una inquietud indescriptible. El ventre s'inflava i el cos estava tot sec a conseqüència d'una suada fredíssima.

S'hagueren d'usar remeis ràpids i enèrgics. Gràcies a grans dosis de tintura etèria de valeriana i de licor amoniacal amb anís, alternativament engolides amb una infusió de menta amb flors de camamilla, gràcies a forts cataplasmes sinapístics posats sobre el pit, finalment gràcies a massatges per retornar la calor als membres, Vogel d'una manera suficientment ràpida, assolí aquietar els símptomes més atemoritzadors. Per mitjà de la “mosca milanesa” féu desaparèixer per fi el punt dolorós, que encara durava.

Per satisfer la sed, de la qual es queixava el malalt, se li donà una beguda tèbia consistent en extracte de canyella, sucre i vi.

Després dels sofriments aguts, vingué, com sovint passa, una mena de bon estat pesat.

Embolicat amb la seva roba de cambra, de tela blanca grogosa, i amb els peus en pantufles de feltre i les cames cobertes amb una manta de llana, Goethe s'installà oportunament en el gran silló que hi havia arran del seu llit. D'aquest silló no se n'havia d'aixecar més.

El dia passà suficientment bé. El malalt tingué encara la joia de signar—amb mà tremolosa—l'acta oficial que donava un ajut monetari de 100 *talers* a l'artista de Weimar, senyoreta Angèlica

Facijs, llavors habitant a Berlín, i així, per una bona acció de confraternitat artística, finí la bella carrera administrativa d'aquell oficinista ple de consciència, que fou Goethe.

* * *

Durant la nit del dimarts al dimecres, el malalt, a estones, dormí una mica. Quan s'apropava el matí, una moderada suada sobre tot el cos reportà un cert aquietament, i semblà facilitar més la respiració. Però el pols, molt dolent, sense fermesa i a penes sensible, batejava 92 vegades per minut; la llengua estava untada de mucositats, del mateix color que el cafè amb llet i la saliva era enganxosa. L'estat moral restava acontentador.

Efectivament, en això hi havia certa aparença de millorament més que un vertader millorament. Per això el metge no s'admirà, constatant que des de les onze l'estat del malalt ràpidament empitjorava més.

Aproximadament a les dues, es presentaren fenomens atemoritzadors: molt gran lassitud, suor abundosa, ràpid pols sempre sense fermesa, refredament dels membres i per fi curtes basques i també roncs baixos en el pit.

Infusions de valeriana i àrnica amb càmfora milloraren el pols, tornaren una mica de calor a les mans i disminuïren la suor.

Mentrestant, Goethe conservava tots els seus coneixements. Àdhuc demanà que se li dongués un llibre—l'obra de Salvandy, que li havia tramès la gran duquessa—i encara que només el fullejà, no obstant exigí que li deixessin a prop d'ell, damunt la taula, amb llums, de manera que pogués començar la lectura tan aviat com li revingués la força. Louise Seidler raporta que prengué el llibre dient de broma: "Almenys volem demostrar-li el nostre respecte, com si fos un mandarí".

Després preguntà a Walther, el més gran dels seus néts, per la tragicomèdia de Raupach "L'ensegellat Batlle".

Finalment, car la Sra. de Vandreuil, esposa del marquès de Vandreuil, representant de França a Weimar, li havia tramès el seu retrat, pintat pel professor Müller d'Eisenach, digué aquestes paraules d'afable i joiosa gentilesa: "S'ha de felicitar l'artista, que no ha malmès allò que natura creà perfecte".

A les nou del vespre, Vogel es convencé que la fi s'apropava. Tot el cos s'enfredorí, els moments de ple coneixement es

feien més espaiosos, el pols s'afeblia, el rostre tenia aquell color de plom que precedeix a la mort. A la boca, les mucositats enganxoses s'amassaven, anguniejavien el morent, dificultaven la seva respiració. Però el rostre no expressava gens d'intranquillitat, i Goethe, amb el cap una mica inclinat cap a l'esquerra, responia clarament les preguntes que se li feien.

Entorn de les onze remarcà que alguns amics—entre ells hi havia Coudray—restaven a la cambra, i compregué que intentaven passar la nit allí. Volgué que se'ls donés permís per anar-se'n; àdhuc exigí que la seva afectuosa infermera, la seva cara nora Otilia, anés a reposar i que fessin anar al llit a Walther i Woelfchen, car—asseverà—“jo no estic greument malalt i cap perill amenaça”.

Així, doncs, féu restar al seu costat Frederic, al qual advertí que s'ajegués damunt del seu propi llit, i el seu secretari John, al qual digué: “Resteu al meu costat i pareu compte que no caigui endavant si m'adormís”.

Gairebé a mitja nit dormí una miqueta, i el seu mig dormir durà entorn de tres quarts d'hora. Però uns atacs de tos el desvetllaren. Diverses vegades digué a John: “Resteu fidelment al meu costat, car potser això no durarà gaires dies”.

* * *

Aquestes paraules són suficients per provar que Goethe tenia coneixement de la gravetat del seu estat?... No ho creiem.

No obstant, un contemporani pretén que Goethe considerava el 22 de març com a dissortat per Weimar, per la raó que el seu amic Voigt, morí en aquesta ciutat el 22 de març de 1819, i que un incendi destruï el teatre el 22 de març de 1825. Malgrat això, sembla mancat de raó suposar que el poeta pressentia que moriria justament en aquesta data i és millor acceptar la dita de Soret: “En la duració de la seva última malaltia no tingué cap pressentiment dolent”; d'Eckermann: “Sembla que no veié que la mort s'apropava”; de Müller: “No tingué àdhuc ni el més petit pressentiment de la seva mort”; de Vogel, la certificació del qual és en això gairebé irrefutable. Així Vogel certifica que Goethe constantment tenia la convicció que es tornaria a posar bo després d'aquella greu malaltia. Com que no patia cap d'aquelles malalties cròniques que sovintment introdueixen a l'esperit una avantpor de la mort; com que, per altra part, no sentia cap d'aquells terribles

sofriments que trenquen l'energia vital, anava sense sotrac cap a l'últim límit de la seva vida, i res li predeia que ja l'havia assolit.

Molt creïble que, si Goethe no tingué cap predicció dolorosa de la seva prompta mort, "ja l'esperava pensant en el nombre dels seus anys i veient entorn seu morts cruels".—"Quan hom ja és de setanta cinc anys—digué en cert temps—hom no pot deixar de pensar alguna vegada en la mort".—"Aquest pensament, afegia, em deixa en una tranquil·litat absoluta; estic ben convençut que el nostre esperit és absolutament indestructible. Dura, complint la seva actuació, d'Eternitat a Eternitat; és com el sol que desapareix només que davant dels nostres ulls mortals". Allò que Goethe temia era el sofriment, el dolor, "que incita l'home, li arrenca la seva força, la seva vivacitat, la seva inclinació a l'acció i al pensament"; però no temia la mort, aquella mort que els antics representaven en una graciosa figura d'un infant que fa caure un llum, aquella mort que aquieta i dóna l'etern repòs:

*Warte nur, balde
Ruhest du auch. (1)*

* * *

El dijous, 22 de març, a les sis del matí, Goethe s'aixecà del seu silló i es dirigí a la seva cambra de treball, que estava al costat del seu dormitori. A la cambra de treball veié Otilia, que havia passat allí la nit.

"Eh! eh! filla meva—digué ell somrient—ja has baixat!" I tot feble, se n'entornà al seu silló.

Aproximadament a les nou, demanà per beure. Li varen donar vi barrejat amb aigua. Sense ajuda, es posà recte en el seu silló, agafà el got i el va buidar en tres glops.

Refet per aquesta beguda, volgué que deixessin entrar la llum del dia que havien tapat. Així, doncs, obriren els finestrons de la finestra de la cambra de treball; però semblà que la llum que aparegué de sobte l'amoïnava, car algunes vegades es posà les mans davant dels ulls, com si els volgués protegir, i no protestà quan li posaren sobre els ulls l'aparell protector de la llum que ell usava el vespre per llegir al costat de la làmpara.

(1) Espera només, aviat
tu també reposaràs.

En el dormitori estaven presents Otilia, el secretari John i Frederic; en la cambra del costat els dos néts amb el seu mestre; una mica més lluny el Conseller Secret, Müller; el Conseller Escolar, Riemer; Eckermann i Vogel. El Conseller Meyer, antic amic de Goethe, no pogué venir, car estava malalt... Coudray estava al dintell de la porta del dormitori, des d'on, amb atenció plena de dolor, observava els signes precedents a la mort.

El morent s'informà de la data.

“Avui és el 22”, se li digué.

“Ah!, tornà a dir, ha començat la primavera, i això accelerarà de pressa el meu restabliment”.

Després, havent mirat a Otilia amb indescriptible estimació, li agafà la mà.

“Seu al meu costat, cara filla meva, i dóna'm la teva maneta”. (Pfoetchen).

Otilia s'assegué damunt de la vora del llit, a l'esquerra del silló. Llavors eren les deu.

El morent dormí una mica i semblà que tenia somnis agradables que li mostraven colors i pintures.

“Guaiteu aquest bell cap de dona... aquests rulls rossos... aquest admirable color... sobre fons fosc...” Una mica més tard es dirigí a Frederic.

“Dóna'm la capsa de dibuix que és allí”.

I, com que Frederic li donava un llibre:

“No el llibre, digué, sinó la capsa de dibuix”.

Se li remarcà que no hi havia cap capsa de dibuix damunt la taula.

“Això ha estat, doncs, tornà a dir, només una il·lusió”.

Demanà per menjar; li donaren alguns trossos de gallina freda, que el seu estómac no tolerà gaire. Després begué vi barrejat amb aigua, i tornant el got a Frederic, digué:

“És d'esperar que no has posat sucre al vi”.

Si es creu a Müller, Goethe recordà en aquest moment que Vogel acostumava a dinar amb ell cada dissabte, i va encarregar per aquell dia un plat que agradava al bon doctor.

Veié un paper que hi havia a terra i, com si en aquella gravíssima hora el seu pensament es dirigís al més estimat dels seus amics, digué:

“¿Per què, doncs, es deixa tan sense cura llençada la lletra de Schiller?”

I llavors, segons rapports explicats, pronuncià aquesta frase tan ordinària, de la qual dues paraules, especialment extretes, reberen una importància que certament no tenien, i esdevingueren com la fórmula que, en el seu abreujament, conté tota la vida intel·lectual i moral de Goethe: "Obriu bé els finestrons del dormitori perquè entri més llum!" (*mehr Licht*). (1)

Des de llavors, la boca del morent devia restar silenciosa, però sembla que el seu esperit consevava encara una mica de força.

Amb el dit índex de la mà dreta, Goethe dibuixà signes en l'aire, de primer una mica amunt, després més avall, en la mateixa gradació que disminuïen les seves forces, i finalment damunt de la mateixa manta que envoltava els seus genolls. Els presents observaren amb respectuosa pietat aquells signes misteriosos, darrers testimoniats d'un pensament que es fonia: els semblà que llegien la lletra W, i després d'ella punts admiratius a lletres que no pogueren reconèixer.

Aproximadament a les onze i mitja, Goethe morí tan fàcilment, que Otilia, que continuava apretant la seva mà esquerra, no senti cap extremitud i cregué que el seu sogre s'havia endormiscat en el moment just en què morí.

* * *

Així finí, sense extremiments, sense una agonia dolorosa, la vida del gloriós poeta, l'esperit del qual constantment tendia a l'ordre i harmonia, constantment idolatrava la beutat i la perfecció. Fou una "mort clàssica i santa" segons les fortes paraules de Carlyle.

Heusací finalment el que raportà Eckermann:

"El dia després de la mort de Goethe, vaig sentir un gran desig de veure encara una vegada les seves restes mortals. El fidel servent Frederic m'obrí la porta de la cambra on l'havien posat. Ajegut d'esquena, Goethe reposava com si dormís: una gran expressió de pau regnava en els trets del seu noble rostre. Semblava que el seu front genial contenia encara pensaments. Haguera volgut conservar un rull dels seus cabells, però un cert respecte pietós em detingué de tallar-lo. El cos estava embolicat amb un llençol blanc

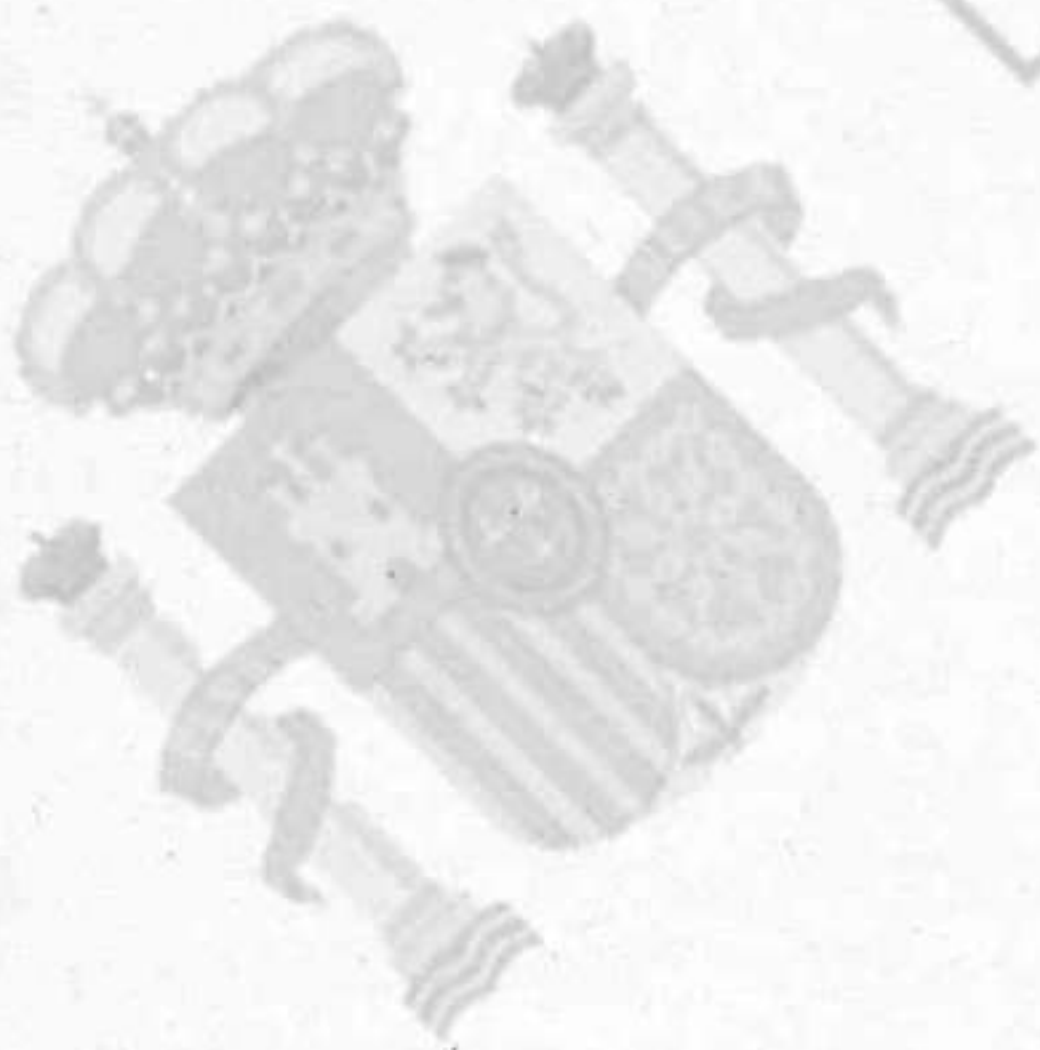
(1) VOGEL: "Més llum!". Sembla que aquestes foren les últimes paraules de Goethe, que ell pronuncià quan jo vaig estar fora de la cambra durant alguns moments." Aquestes paraules les cità, per primera vegada, Coudray en el seu *segon* raport sobre la mort de Goethe.

i entorn d'ell hi havien posat trossos de gel per conservar-lo com més millor.

Frederic apartà una mica el llençol i vaig admirar-me de la divina beutat dels seus membres: pit molt fort, ample i arquejat, braços i fèmurs fermes i musculosos; peus gràcils i en la més bella forma; i damunt de tot el cos, cap signe de massa grassor, apri-mament o afebliment. Un cos perfecte i totalment bell d'home estava ajegut davant meu, i l'entusiasme que vaig sentir per ell, em féu oblidar, durant alguns minuts, que l'esperit immortal havia deixat el cos mortal."

"Vaig posar la meva mà damunt del seu cor—el silenci era pregon,—i vaig girar-me per deixar fluir lliurement les meves llà-grimes."

CONRAD DOMÈNECH, TRAD.





C R Ò N I C A

COMUNICACIONS REBUDES.—S'ha rebut una invitació de "Palestra" perquè assisteixi un representant nostre i faci sentir la veu de Mallorca a l'acte que té organitzat pel mes vinent a Reus.

La nostra Associació ha designat el seu President, Sr. Massutí, per assistir a dita festa, de la qual en donarem compte en el proper número.

COMUNICACIONS TRAMESES.—Hem enviat un ofici de felicitació a la Comissió de Cultura de l'Ajuntament de Ciutat per l'èxit obtingut amb l'exposició a la Llonja de projectes d'edificis escolars.

S'ha tramès l'expressió del nostre condol per les defuncions de Mn. Collell, de Vich; del consoci Enric Vives; i del pintor Ramon Cases, a llurs respectives famílies.

Ens hem dirigit al batle d'Inca en protesta per la destrucció de les creus de terme i en demanda de la seva reconstrucció.

Igualment, ens hem adreçat al batle de Manacor per expressar-li la nostra protesta per haver fet desaparèixer els magnífics xiprers que tant de caràcter donaven al cementeri d'aquella ciutat.

VISITA AL GOVERNADOR.—En compliment de l'acord pres en la darrera Junta general, el nostre President s'entrevistà amb el Governador i li expressà la protesta de la nostra entitat pels actes d'incultura comesos darrerament i, en particular, pels realitzats a Inca i als quals ens referim més amunt.

NOU SEGELL.—La J. D. ha adoptat com a segell de l'Associació el que apareix en la capçalera d'aquesta Crònica, dibuixat pel nostre consoci Mateu Oliver, al qual s'ha acordat donar-li les gràcies pel seu treball.

CURSOS.—Ha continuat durant aquest mes el curs de mallorquí que explica el Prof. Francesc de Sales Aguiló, curs que és seguit per nombrosa concurrència.

També ha seguit explicant-se cada dissabte pel Sr. Miquel Massutí el curs d'iniciació a la Biologia. Les lliçons explicades han versat sobre "Relació", "Associacions cellulars" i "Distribució dels éssers vius".

CENTENARI GOETHE.—L'Associació porta amb gran entusiasme les gestions oportunes per celebrar amb un acte de ressonància el Centenari de Goethe. Esperam poder-ne donar compte ja en el pròxim número.

L E S A R T S

EXPOSICIONS

F. GILBERT SCOTT

A darrers del mes passat omplí la sala d'exposicions de les Galeries Costa una nombrosa selecció de fotografies interessants, la majoria de Mallorca, que deixen patent el gust pels panorames, tipus i casals de la nostra illa, del doctor anglès F. Gilbert Scott, i la cura en la col·laboració de la casa Vila Coll.

Poden citar-se entre les proves atraients: l'interior *On visqué Chopin*; el paisatge *Selva*; la marina, de bell celatge, *El final d'un dia perfecte*; i la figura *Atlota de Menorca*.

ANDERS FINN

En el "Círculo Mallorquín", Anders Finn presenta a prop de cinquanta paisatges dels voltants de Palma, alguns a l'oli i la majoria a l'aiguada. La circumstància que descobreixen facultats estimables sota formes estranyes fa que els valors apareguin quelcom encoberts. En el cas present, hem d'acceptar que, en el desordre dels elements plàstics, es transparenta l'entusiasme d'un jove artista; hem de reconèixer—com atenuant—que, a fora, el dinamisme de l'art s'extravia amb freqüència en extremismes violents; i confessar, encara, que el camp artístic es converteix sovint en camp d'experimentació, on es cultiva brosta de valors secundaris.

L'elegància i desembraç en el dibuix i l'assistència de colors vius tractats amb cert gust són ostensius. Amb aparatosa llibertat, estilitza la producció a costa d'encadenar-la en part a un amanerament que priva a l'artista de remuntar-se a plans de major intimitat i sentiment.

EXPOSICIÓ COL·LECTIVA

S'han agrupat a les Galeries Costa unes seleccions d'aquarel·les d'Erwin Hubert, d'olis de Pere Càffaro, d'Albert Rappaport i de Joan Vives Llull, i d'escultures de Ramon Gual de Torrella.

Erwin Hubert és un aquarellista privilegiat, d'un vistuosisme sorprenent. La nitidesa i transparència de les tintes, la justesa del dibuix, l'exquisitat en la concepció i la pulcritud en la pinzellada són realment tan extraordinàries que, havent-les admirat cent voltes en obres seves, sempre el trobam superant-se en les esmentades qualificacions.

El retrat *Cap de nin* és senzillament deliciós; les marines d'encantades aigües i somrient llum, com *Miramar cap al tard* i *Platja de Formentor*; les multituds bellament tractades en *Mercat de Palma*, tot revela l'amplitud del seu art.

Pere Càffaro, el mestre que té la virtut de compaginar la ponderació

i la modèstia en la febre de l'art i de la poesia, ens mostra algunes teles molt sentides, amorosament pintades. Unes marines li són adequats temes per extreure'n fines harmonies en grisos. Un retrat de dona és resolt amb íntima fruïció, com ell sap fer-lo; i una pageseta amb un raïm a la mà, en actitud graciosa, que titula *Més dolç que la mel*, resumeix amb extremada correcció una somniosa vida interna.

Albert Rappaport, pintor francès, porta encara a la paleta la pastositat de la boirosa atmosfera del nord, que neteja i aclareix a la visió de la llum de Mallorca. *Puig Major* és un atraient motiu, exemplar interessant del moment evolutiu de l'artista en el mentat aspecte. Tres retrats augmenten la qualitat de la seva seriosa aportació. Es remarca el *Retrat del pintor Pizà* de tons greus i fluids.

Joan Vives Llull presenta marines i paisatges de Menorca, d'atraient lluminositat. Enamorat dels cels blaus i dels molins blancs, n'ofereix el senzill contrast. En *Cases de pescadors* consegueix ponderats acords.

Seriosament i sense afiliar-se a cap extremada escola, l'escultor Ramon Gual de Torrella ens descobreix l'acord del seu temperament amb la seva obra. Arrelada afició i encertat criteri li han permès d'alliberar-se de superficials influències. L'equilibri i la distinció assenyalen el seu camp d'esplai, on copsa reflexes de vida i de bellesa.

Els bustos esculpits en marbre, fusta i bronze ostenten una simpàtica caracterització. La figura en alabastre *Repòs*, inspirat estudi anatòmic de sabor clàssica, causa la severa impressió d'un gladiador.

DOS QUADRES DE PERE BARCELÓ

Són aquí tan variades i abundants les manifestacions artístiques, que ens limitem generalment a tractar, amb extremada concisió, aquelles on el conjunt d'obres permeten formular un judici de l'artista; judici que habitualment prescindim d'expressar davant una obra isolada per ressaltar en ella sobrerament els valors circumstancials, mentre que els més essencials s'enfoquen amb dificultat en un camp massa estret.

Seguint aquest criteri deixarem passar l'oportunitat de parlar del quadre de Ramon Llull—per al col·legi del mateix nom—no obstant haver merescut els elogis de la premsa i representar un esforç del pintor que s'apartà discretament de la seva paleta esplèndida per assolir una austeritat de color i forma que concordàs amb la del caràcter de l'assumpte. Res distreu, sinó que tots els elements de l'obra, adequadament mesurats, s'encaminen a una condensació d'espiritualitat que troba el punt culminant en la mirada penetrant i il·luminada del savi.

La ressonància del quadre allegòric de la República, destinat a presidir el saló de sessions de l'Ajuntament, ens desvia de la norma d'abstenció de crítica d'obres isolades; i en parlar d'En Pere Barceló sentim haver de renunciar a alludir les preeminentes qualitats de l'artista que auriolen la seva rica i notable producció en pintura decorativa, de retrats i de paisatge.

Restringint-nos, doncs, al quadre alludit, remarquem moltes excel·lències en la concepció i execució. Extraient del nacre reflexes rosacis per entonar les fines carnacions; dels marbres clàssics, la serena bellesa; de les deesses gregues, la gentil i reposada actitud; fa sorgir preponderant en el centre de la tela la imatge de la República, amable i austera com emblema de pau i de justícia, dins un ambient d'estudi i labor que simbolitzen algunes figures secundàries hàbilment resoltes.

La composició, elegant i harmònica, ostenta el magistral segell de la ponderació que, lluny de desvirtuar-la, realça una inspiració delicada.—B. B. C.

E L S L L I B R E S

GOETHE.—*Herman i Dorotea i altres obres*.—Traducció d'En Josep Lleonart.—Editorial Catalana, S. A.—Barcelona, 1918. (1)

Goethe penetrà en la nostra llengua portat per Joan Maragall. I ara, el deixeble més directe del gran líric, l'únic deixeble potser—Josep Lleonart—continua la nobilíssima tradició. Entre l'acció del mestre i la del deixeble hi ha, però, el mestratge del *Glossari*, el qual ens ha presentat, no el Goethe artista en els versos, sinó el poeta artista en la vida i mestre de vida més aviat pels fets que pels preceptes.

Corre, de qualque temps ençà, pel món literari, un fort corrent molt favorable a la glòria del gran poeta alemany. L'idealisme contemporani ens recomana la *imitatio Goethi* i descriu aquest model com un ésser sobrehumà i extraordinari. Però, per damunt de tot, ens l'exalça aquesta literatura que fou de moda fins el dia abans d'esclatar la guerra, devota de les coses colossals i misterioses, egoista i voluntariosa, contra l'acció desorientadora de la qual protestava, no fa gaire, l'escola crítica de Nàpols. L'Ors no col·loca Goethe més enllà del bé i el mal, però ens el mostra com a fita suprema del nostre afany, com exemple de total equilibri en la mestria de l'autolimitació.

El Goethe exemplar, per als nostres temps de retorn al classicisme, no és el de l'època tumultuosa del *Sturm und Drang*, culminada en *Goetz de Berlichingen* i *Werther*; no és el temperament agitat, rebel i titànic d'abans del viatge a Itàlia; sinó el Goethe de les obres posteriors, de disposició prudent, moderada i harmònica, i clàssic en sentit de normalitat ètica, perquè estèticament no gosaríem a dir, d'una manera absoluta, que no ho hagués estat sempre.

I totes les obres, amb les quals En Lleonart ha format el seu volum de traduccions, són triades precisament entre les de la segona època, quan havia finit el Goethe somniador i tràgic i en el seu esperit—direm, usant una frase recent—la poesia s'era feta saviesa, però també la saviesa, poesia.

Així hi trobem (rera el cos principal del llibre, format del *Hermann und Dorothee*, el *Reineke Fuchs*—versió de la “biblia profana”, que és, segons Goethe, el *Roman du Renard*—i la fragmentària *Aquilleida* alguns trets satírics dels “Epigrammes venecians”, on veiem el metre i el ritme llatins íntimament units a la matèria, com no succeeix tant en les altres obres; qualque mostra de la musa didascàlica de Goethe, vivaç i bellugadissa, que ens revela l'essència intuïtiva del seu pensament (Vid. “El Diví”, p. 227); certs *specimens* del *Diwan*, on ressuscita la frescor

(1) Reproduïm aquesta crítica de les traduccions de Goethe per Josep Lleonart, deguda a JOAN ESTELRICH i publicada en 1918, pel seu interès i per ésser alludida en el treball del nostre mentat amic Estelrich que publicam en aquest mateix número (N. de la R.).

imaginativa i la calor sentimental del poeta feraç i versàtil; i alguna balada d'aquelles on la serenitat elevadíssima consent certes tonalitats iròniques i on el motiu folklòric té derivacions sentencioses o satíriques (Ex. "La campana qui camina" p. 224).

El *Reineke Fuchs* ens és presentat en extracte, i resta, per tant, fora d'examen. L'*Achilleis*, romàs sense acabar, ens ensenya com Goethe no sols dominava la fàcil tècnica d'expressar sentiments moderns valent-se de personatges antics, sinó que havia sabut penetrar dins l'ànima de les formes i continguts de l'antigor i en portava l'ànima amarada. I tenim, finalment, tot sol i davant nosaltres, el *Hermann und Dorothee*, en el comentari del qual procurarem condensar el nostre juí sobre la tasca benemèrita d'En Lleonart.

*

En els darrers anys de la vida de Goethe, el *H. u. D.* era, dels seus grans poemes, l'únic gairebé que encara li plaïa (*das einzige meiner grösseren Gedichte, das mir noch Freude macht*) (1), i l'estimava sobretot en la versió llatina, on li semblava més noble i com a retornat a la seva forma original (*Besonders lieb ist es mir in der lateinischen Übersetzung; es kömmt mir da vornehmer vor, als wäre es, der Form nach, zu seinem Ursprunge zurückgekehrt*) (1). Guillem d'Humbolt en *Über Hermann und Dorothee* ha fet el més entusiasta elogi d'aquest poema—del qual n'exalta l'objectivitat homèrica—que és considerat a Alemanya com la introducció del clàssicisme hellènic en la poesia germànica, el maridatge gairebé realitzat de Faust amb Helena. I, precisament quan sortia de l'estampa la traducció d'En Lleonart, el Croce publicava, en el darrer fascicle de la seva revista, un estudi que ve a ésser una reacció contra aquella crítica generalitzada i consagrada pel temps. Perquè el Croce ens diu que Goethe no sentí d'una manera directa el tema de *H. u. D.* i això li permeté de reportar la volada del seu pensament i dels seus sentiments; que en el *H. u. D.* no hem de cercar-hi el Goethe magnífic, sinó un Goethe que es diverteix i que és gran, àdhuc, divertint-se; que Goethe només hi considera les antigues formes com a formes en si, és a dir, com a formes buides, i per això hi juga com amb coses sense importància.

I no seria res encara aquesta galleda d'aigua freda llençada sobre l'arborament dels entusiastes, ni l'haguéssim aquí retreta nosaltres, si no s'hi afegís cert menyspreu envers la bonhomia burgesa que tot el poema exhala i que ha permés d'ésser portada al català sense abandonar els seus elements més íntims. El Croce parla irònicament de les qualitats que l'honesta classe mitja trobava en el *H. u. D.*; una exhibició de sentiments i conceptes moralíssims, l'amor que aviat esdevé esponsalles, la cura dels pares per la felicitat dels fills, l'obediència d'aquests que no exclou la protesta quan és justa i acaba per concordar amb les aspiracions dels pares, la virtut malaurada i guardonada, i una rica munió d'observacions i màximes d'aquelles que són acollides dient:—Ves, és veritat—sense gens d'esforç meditatiu. Però tot això tan raonable, tan desapassionat, tan *bürgerlich*, i que pot suscitar tal volta qualche protesta en la nostra intimitat més pregona, és precisament el que en diem "seny" i altres pobles "bon sentit", o "sentit comú"; i tots sabem com l'espirit del català és fet d'essència de bon seny, sense que això vulga supo-

(1) J. P. ECKERMANN. *Gespräche mit Goethe* (18. jan. 1825).

sar impossibilitat d'arribar a sublimes exaltacions, sinó que aquestes exaltacions seran sempre regides o temperades per una certa norma de govern en la imaginació.

En Leonart, proveït d'un instrument tan adequat a la seva tasca, com és el verb catalanesc, ha curat d'adaptar-se—i hi ha reeixit molt sovint—al joc amable i sapient dels exàmetres goethians. Fidelment, ressegueix la línia pausada, lleument sinuosa, de la pensa original: s'atura qualque estona per a estrènyer o eixamplar l'expressió—lliure certament dins la folgada vestidura del vers; i reprèn el seu camí quan retroba la llibertat de moviments. Així aconseguix trescolar a la nostra llengua bona part de les valors del text alemany. Esmentem, per exemple, aquest bellíssim dibuix:

*Neben her aber gieng, mit starken Schritten, ein Mädchen.
Lenkte mit langem Stabe die beiden gewaltigen Thiere.
Trieb sie an und hielt sie zurück, sie leitete klüglich.*

(Terpsichore) (I)

I aquesta admirable escena que comença:

*Mutter, sagt' er betroffen, Ihr überrascht mich! Und eilig—
Trocknet' er ab die Thräne, der Jüngling edlen Gefühles.—
Wie? du weinst, mein Sohn: versetzte die Mutter betroffen;*

(Euterpe) (I)

En Leonart ens ho porta gairebé amb el mateix ritme intern i amb els mateixos mots:

“Amb un pas decidit els seguia d'aprop una noia—que amb una vara llarga menava les bèsties forçudes,—atiant o bé reportant amb mà experta.” (p. 28).

I,

“—Mare—va dir, sobtant-se:—no m'hi esperava.—I corria—a eixugar-se les llàgrimes, que era sentit tant com noble.—Per què plores, fill meu?—li deïa la mare sorpresa.” (p. 45).

Qualque vegada, tanmateix, es veu forçat de simplificar el text i resten les imatges desvirtuades; o bé, en altres casos, són substituïdes.

*

Voldríem, finalment, una millor disposició tipogràfica dels versos. I voldríem també, que fos possible a la nostra terra divulgar altres obres, evidentment més importants que aqueixes, de la segona època de Goethe, o completar, com cal, la traducció íntegra de les líriques. Però, tot això, bé ho reconeixem, són coses d'ordre editorial... i de cultura pública.—J. E. (1918).

(1) *Sämmtliche Werke.*—Stuttgart. Cotta.—1876.

RECULLS DE FORA

La tasca de les Corts Constituents ha estat dedicada durant el març a la discussió i aprovació dels pressuposts, que han quedat enllestits en la data senyalada. Apart d'aquest tema central, hi hagué un debat, dia 9, sobre una proposició Gil Robles a favor de la llibertat de premsa; un altre promogut pels radicals sobre aplicació del decret sobre funcionaris en el Ministeri de Governació, dia 16; i el dia 30, encara un altre debat sobre la qüestió religiosa que acabà acordant-se per 158 vots contra 16 l'extinció total del pressupost de la clerecia.

* * *

Dia 1 de març morí a Vich, la seva pàtria, el canonge Dr. Jaume Collell. Amb ell desapareix un dels darrers representants de l'època de la Renaixença, de la que fou obrer gloriós. Aquest company de Verdaguer a l'Esbart de Vich, poeta i mestre en Gai Saber havia nascut el 20 desembre de 1846; era canonge de Vich des de 1880. Periodista tota la vida, havia fundat *La Veu del Montserrat*. Era autor d'un volum de poesies *Floralia*, d'un aplec de *Faules* i *Consells* imitació dels de Turmeda, i d'altres treballs literaris que integren una bibliografia força diversa. Militant fervorós del catalanisme, vengué a Mallorca en 1888, en ocasió de beneir la Creu, cantada pel nostre Alcover, a l'ombra del Pi dels Montcades. La mort de l'octogenari patriarca vigatà ha estat acompanyada pel dol de tota Catalunya.

* * *

Dia 7 morí a París el famós polític francès, Aristides Briand. Dol nacional de França, la mort de Briand, ha tengut el merescut ressó arreu del món civilitzat, com mereixia, ja que els esforços per la idea de pau, sostenguts amb tant de braó pel gran estadista des del seu lloc de comandament del Ministeri francès de Negocis Estrangers, i des de la tribuna internacional de la Societat de Nacions—institució de la qual compartí, amb Wilson, la paternitat,—a ningú ni a cap poble conscient dels destins de la humanitat no podien deixar indiferent.

Nascut en 1862, Briand havia estat 22 vegades ministre del Govern, exercint 14 diferents carteres, entre elles la d'Afers Estrangers, que tengué al seu càrrec nou vegades, la darrera amb el Ministeri Laval. Havia estat President del Consell 12 vegades. Pertanyia al grup republicà socialista. Havia format part del grup parlamentari que redactà el projecte de separació de l'Església i l'Estat, i després de la guerra fou el gran defensor i autor de la represa de relacions amb el Vaticà. Es pot dir que al volt de la seva figura girava de 1918 ençà l'opinió pacifista mundial. La seva darrera gran idea fou la creació de la Federació d'Estats d'Europa.

* * *

L'esdeveniment de la política internacional foren les eleccions presidencials alemanyes de dia 13, amb el triomf de l'actual President, general Hindenburg, presentat a la reelecció pels partits moderats, enfront del líder nacional-socialista Hitler. El resultat definitiu fou el següent: Hindenburg, 18.661.736 vots; Hitler, 11.328.581; Thaelman (comunista) 4.971.079; Duesterberg (nacionalista) 2.557.876; i Winter, 1.111.477 vots. Per no haver obtingut cap d'ells majoria absoluta caldrà repetir les eleccions, en segona volta, el 10 d'abril, essent des d'ara assegurat el triomf del vell mariscal que en aquest moment representa la consolidació de la República del Reich enfront dels més perillosos intents d'aventures a què voldrien arrossegar-la els diversos extremismes.

* * *

Després del triomf electoral de De Valera i el consegüent canvi de Govern a l'Estat Lliure d'Irlanda, també la política d'aquell país està a l'ordre del dia, amb la resolució de denegar el jurament constitucional de fidelitat al rei d'Anglaterra, i suprimir certs pagaments anyals.

* * *

A tot arreu d'Alemanya, i pot dir-se que a tot el món, tengueren lloc dia 22 actes commemoratius del centenari de Goethe. La solemnitat fou especial a Weimar, ciutat bressol del gran home, on es congregaren nombroses personalitats del món artístic i literari, amb assistència també del canceller Bruening i del ministre de l'Interior, Groenes.

A Barcelona, la commemoració del centenari fou oberta solemnement amb una festa de gala a la Universitat, sales del Rectorat. La colònia alemanya deposita en homenatge una corona al peu del monument a Maragall del parc de la Ciutadella.

* * *

Un decret del Ministeri d'Instrucció Pública de 14 gener 1932, instituïa a Madrid, radicat en el Centre d'Estudis Històrics, un *Instituto para la investigación y publicación de las fuentes de la Historia Medieval de España, y la edición de los "Monumenta Hispaniae Historica"*.

* * *

Dia 6 de febrer passat, el ministre d'Instrucció Pública prengué possessió en nom de l'Estat de l'edifici i instal·lacions de l'Institut Nacional de Física i Química, a Madrid, dels quals fa donació a Espanya la *Rockefeller Foundation*.

L'edifici, dirigit pels arquitectes Sánchez Arcas i Lacasa, fou començat en gener 1929. La quantitat total donada per la Fundació Rockefeller puja a 420.000 dòlars, dels quals s'han invertit prop de dos milions de pessetes en edificis, i la resta en instal·lacions, material de laboratori, aparells etc. L'Institut, al sosteniment del qual s'obligà l'Estat espanyol en acceptar la donació, està dedicat exclusivament a la investigació científica, sota el patronat de la "Junta para ampliación de Estudios". Ha estat nomenat pel Govern, Director del nou I. N. de F. i Q. el senyor Blas Cabrera, i Caps de Secció del dit Institut, els senyors: Cabrera; Palacios, J.; Catalán, Miguel A.; Moles, E.; Madinaveitia, A.; secretari, J. Guzmán, i Cap Tècnic, J. Torroja.

* * *

Han estat entregats a la Junta de Museus de Barcelona els clixés fotogràfics dels objectes exhibits en el Palau Nacional de la passada Exposició Internacional de Barcelona. Aquest material, juntament amb les fotografies del Repertori Iconogràfic d'Espanya, formarà l'Arxiu de Documents de l'Art Espanyol que serà instal·lat i posat aviat a disposició del públic.

* * *

A Itàlia es donà a llum recentment la monumental obra: *Cristoforo Colombo: Documenti e prove della sua appartenenza a Genova* (publicada per la ciutat de Gènova, i impresa per l'"Istituto di Arti Grafiche di Bergamo", 1931 XXIV + 292 pp. fol. 480 heliogravats). Conté el llibre tots els "Documenta Colombina Genovensia" i és el major esforç fins ara fet pel sosteniment de la vella tesi de Colom genovès.

La qüestió, però, segueix encara indecisa científicament. Contrastant amb el llibre esmentat, segueixen les investigacions del Sr. Lluís Ulloa, defenedor de la tesi de Colom català—renovada i *mise au point* suara per l'autor en la premsa de Catalunya. D'esmentar són també els treballs, orientats en la mateixa direcció, de l'historiador Sr. R. Carreras Valls.

* * *

A Rouen de França, és oberta una exposició d'Art Religiós Modern que ha assolit una bella importància. L'exposició comprèn des d'obres de pintura, escultura, arquitectura, fins a mobiliari, indumentària litúrgica, vitratges, etc. La part més interessant és l'escultura, i la decoració amb vitratges, en la qual el mosaic transparent muntat amb suports de ciment, que suprimeix els ploms, permet les majors audàcies d'execució.

Segons la crítica "l'Exposició de Rouen consagra la tendència dels artistes i tallers d'art religiós a prendre de la plàstica moderna el que té de millor i més reeixit per la Casa de Déu; marca una etapa de l'evolució de l'art sagrat, que torna posar-se en contacte amb la vida en lloc de fixar-se en una inspiració limitada. És l'única manera de retornar-li aquella espiritualitat que animava altre temps els tallers, i que un segle de producció mecànica li havia, malauradament, fet perdre".

* * *

A Anglaterra, el comte de Lytton, per poder pagar els grans impostos que graven allà els dominis antics i objectes d'art, ha hagut de transformar la casa seva, Knebworth House, en museu, i fer pagar 1 shilling de l'entrada.

* * *

Ha estat elegit membre de l'Institut d'Estudis Catalans, l'hellenista,—traductor de l'Odissea i de les Vides Paralleles,—crític i poeta Carles Riba.

* * *

El Círcol de Belles Arts de Madrid organitzà i obrí en 15 de febrer passat una interessant "Exposició Internacional de Revistes d'Art".

Per cert que d'entre les espanyoles, hem de lamentar la desaparició de "Arts i Bells Oficis," que publicà en desembre 1931 el seu darrer número, després de realitzar bellament el seu programa durant quatre anys. Hem de donar d'alta, en canvi: "Ceràmica Industrial i Artística," publicació mensual de la Unió Nacional d'Indústries Ceràmiques, que duu ja cinc números

sortits. I de baixa també, el conegut magazine català "D'ací i d'allà" que plegà amb l'any passat, si bé s'anuncia un successor en "Les quatre estacions", publicació trimestral de luxe.

* * *

A Venècia, la ciutat acaba d'adquirir el Palau Rezzonico—bastit a mitjan s. XVII per Baltasar Longhena, l'arquitecte de la Salute, per a la família Priuli-Bon,—per a fer-ne museu del segle XVIII. L'edifici és objecte de restauracions acurades i restitucions que permetin una reconstitució exacta de l'època.

* * *

La ciutat francesa de Tours ha adquirit en 150.000 francs el castell de Plessis, residència preferida de Lluís XI, amb la intenció d'establir-li un museu.

A Marsella, més sortats, un particular, Mr. Jules Cantini, ha legat a la ciutat un edifici estil Lluís XVI, per a establiment d'un museu d'art decoratiu.

A New-York han inaugurat, el passat gener, un Museu de la Ciutat de New-York, que conté documents referents al desplegament de la ciutat, el seu port, el seu comerç, els seus teatres, etc.

A Liorna (Itàlia), s'ha establert un Museu Israelita, en els locals annexes a la Sinagoga.

* * *

L'eminent filòleg Pompeu Fabra, president de "Palestra", llegí a la Junta general de dita entitat, celebrada dia 21, un vibrant missatge, del qual ens plau reproduir el següents paràgrafs que coincideixen plenament amb l'ideal defensat sempre per la nostra revista:

"D'una manera especial voldria que en aquests moments recordéssiu els nostres germans de València i de Mallorca, units tots ells amb nosaltres pel lligam multiseccular de la nostra llengua. Uns articles de la Constitució de la República Espanyola—obstacles legals nous, inexistents fins ara—volen privar el nostre acostament polític, en una eventual federació de totes les Terres Catalanes. Però si hi ha qui vol posar obstacles a la nostra unió política, no hi ha qui ens pugui privar de mantenir una sincera i cordial germanor espiritual entre les terres que foren una sola per llur història, que ho són avui encara per la llengua i que esperem que seguiran essent-ho demà per la voluntat de llurs fills. És per això que us proposo que aquesta Junta general vulgui trametre una fèrvida salutació als nostres germans de València i de Mallorca, testimoniatge d'afirmació de la nostra unitat nacional."

* * *

El dia 12 d'aquest mes va ésser estrenada a Madrid, per l'Orquestra Filharmònica del mestre Pérez Casas, la suite "Mallorca" de Baltasar Samper, ja coneguda del nostre públic.

L'èxit obtingut fou complet, tant de públic com de premsa, i confirma el triomf que aquesta obra, moderna i racial a l'ensem, va atènyer davant els públics de Barcelona, París i Palma quan fou donada a conèixer a dits llocs.

Els crítics musicals de Madrid han fet grans elogis, no sols de l'obra, sinó també del mestre Samper com a director, puix que fou ell personalment qui conduí l'orquestra. No donem un extracte de les cròniques publicades per la premsa madrilenya perquè ja han estat reproduïdes oportunament per la local.

N O T I C I A R I

LLUMINÀRIA A LES COVES DEL DRACH

En Carles Bohigues, el màgic de la llum, al qual tant de nom donaren les fonts lluminoses a l'Exposició Internacional de Barcelona, fou a Mallorca uns deu dies. Es diu que de tot d'una vol enllumenar elèctricament la Cova Nova i el Llac Martel, i més envant tot el restant de les coves del Drach.

La millora, certament importantíssima, que portarà a cap el prestigiós enginyer, ha de donar un nou encís a les meravelles subterrànies i un novell atractiu als turistes.

LA VENGUDA DEL PRESIDENT DE LA REPÚBLICA

Convocats pel Batle de la nostra Ciutat s'ajuntaren els representants de les entitats, corporacions, societats i empresaris d'espectacles i premsa, per tal de parlar del pròxim viatge del President de la República espanyola.

Tots oferiren llur ajut per tal que sia agradable al President la seva estada a Mallorca.

Se nomenà una comissió per enllestir un programa de festes. Com que l'arribada s'anuncia pel dia darrer d'aquest mes, donarem compte del viatge en el pròxim número.

CICLISME

Es celebrà una assemblea de presidents dels Clubs ciclistes de Mallorca, en la que es prengueren acords tocants al ciclisme mallorquí, davant l'enèrgica i radical mesura de la "Unión Velocipédica Española", la qual acaba de prendre acords antiesportius per a la organització de les curses en els velòdroms de Palma i Lluchmajor.

LES NOSTRES CARRETERES

El Governador parlà amb l'enginyer Cap d'Obres Públiques sobre l'estat actual de les carreteres, singularment de les gestions que caldria fer prop del Ministeri del ram, amb el fi de millorar en un plaç brevíssim dites vies de comunicació.

HOMENATGE AL MESTRE CASTAÑO

La idea que des d'aquesta secció exposàrem, de perpetuar la memòria de l'enyorat mestre D. Jeroni Castaño, acaba d'ésser acollida favorablement. Els incomptables deixebles que sentiren la seva influència benefactora, i que no oblidaran mai, resten altament satisfets, després de l'acord pres

pel nostre Ajuntament de donar el nom del qui fou Mestre, amb l'alt sentit d'aquesta paraula, a una de les escoles graduades. És aquest un homenatge pòstum de filial devoció i de justícia.

CLUB NÀUTIC D'EIVISSA

Estan ja a punt d'acabar les obres del Club nàutic d'Eivissa, entitat que està animada a fomentar l'afició als esports marins.

LES NOSTRES MURADES

Unes nombroses brigades d'obriers van acabant de tirar a terra la cortina de murada paral·lela a l'antiga fundició de can Maneu i fan via al baluard de davant Santa Creu. Altres brigades s'ocupen a fer la rasant al terror de l'altra banda de la Riera, conegut pel Camp d'En Gori. Fora bo que algun aficionat n'hagués tret algunes fotografies per memòria.

COLOMBÒFILA

Es té en projecte d'amollar pel mes de juliol propvenent uns cinc mil coloms missatgers al port de Sóller, comptant amb l'ajut de la "Federació Colombòfila de França".

MONUMENT AL RECTOR RUBÍ

El setmanari de Manacor "Voz y Voto" ha exposat la idea d'aixecar un monument al rector Rubí que sia un record consagrat a la seva memòria i alhora una mostra d'agraïment de tots els manacorins per qui consagrà la seva vida al benestar de la Ciutat.

EL TEMPS

Setmanes seguides han anat caient pluges abundoses que han assaonat la terra. Pel que es veu, aquest estiu no ens trobarem constrets per la sequedat i la sed de l'any passat.

LA FIRA DEL RAM

Enguany, aquesta fira tradicional a Ciutat es celebrà rompent el costum, ja centenari, quant a la forma i lloc. La trasllació a l'avenguda d'Alexandre Rosselló és un encert i no menys la solemnitat amb què fou oberta. Els homes de la República, amb un alt sentit democràtic, se n'agraden d'allargar la mà al desvalgut, sobretot si aquest és la infantesa orfena. Fidels a aquesta norma, organitzaren un festival infantil i hi convidaren els infants acollits a la beneficència pública.

CINQUANTENARI DE LA CAIXA D'ESTALVIS

La Caixa d'Estalvis ha celebrat el cinquantenari de la seva fundació. La història social-benèfica de la dita institució és de tots ben coneguda, i ben notoris els beneficis donats al poble de Mallorca, el qual té posada en ella tota la confiança.

LA NOSTRA LLENGUA I ELS FUNCIONARIS

El ministre de la Governació autoritza als Ajuntaments de les Balears perquè posin als programes d'oposicions a places de funcionaris municipals, amb caràcter obligatori, el coneixement de la llengua catalana. Ens felicitem per aquesta primera reivindicació aconseguida a favor de la llengua vernacle i bé desitjariem que prest fos un fet en les nostres escoles l'aplicació del bilingüisme.

PREMSA NOVA

Acaba d'eixir el primer número d'un periòdic redactat en anglès: *The Dayly Palma Post*, adreçat no solament als turistes que sojornen aquí, sinó als restants estrangers, per tal de fer-los coneixedors dels encisos de la nostra pàtria. Cal notar que l'esmentat diari és el cinquè en la llista de publicacions angleses que es publiquen fora els dominis estrictes del parlar anglès.

DE LA MAR

El ministre de Marina i el Director General de Navegació i Pesca reberen una recomanació del President de la Diputació de Balears perquè encoebesquen i donin ajut a la instància de la "Asociación de Armadores de Pesca", de les Balears, en demanda de l'aprovació de la sentència arbitral tocant al règim de pesca dictat per les Autoritats mallorquines.

PRO RUSSINYOL

Els artistes han obert una aportació d'obres: dibuixos, olis, escultures, per tal d'organitzar, a la fi del mes propvenent, una tòmbola, i amb els diners de la venda de les obres, graciosament donades, aixecar un monument, en un dels recons artístics de la nostra ciutat, a Santiago Russinyol.

GRANJA AGRÍCOLA

Els Ajuntaments de les illes d'Eivissa i Formentera s'ajuntaren per raonar l'assumpte tan important que ara els preocupa: la creació d'una Granja agrícola.

En principi, s'acordà anar a un emprèstit i comprar després els terrers més adients.

UN MALLORQUÍ BENEMÈRIT

El President de la Generalitat de Catalunya, Sr. Macià, ha adreçat sentida felicitació al Dr. Pere González, nadiu d'Andraitx i Director del Laboratori Municipal i Professor de Bacteriologia de l'Escola Superior d'Agricultura, per la descoberta d'un sérum contra els alcaloides. El descobriment, ultra senyalar nous camins a la Medicina i a la Biologia, té gran valor després d'haver-se impugnat la possibilitat d'obtenir el dessusdit sérum.

La troballa científica del Sr. González és un orgull legítim per la ciència catalana i per aquest motiu li adreçam la nostra coral enhorabona.

VENTOSA I CALVELL A PALMA

Al Teatre Principal va donar l'ex-ministre Ventosa la seva conferència sobre "Els valors morals de la política". Féu la presentació de l'orador el

Sr. Fons. Començà el seu parlament alludint les seves anteriors conferències, en les que estudia la situació econòmica de l'Estat espanyol i afegí que la present no seria altra cosa que un complement. Reafirma la fórmula de convivència preconitzada per Cambó: ni assimilació, ni separació.

Quant al règim, diu que no l'hauria canviat, però una vegada realitzada la mutació, devem mantenir-lo sense plantejar qüestions prèvies. Però també el Govern no ha de plantejar-les, ni inspirar-se en un criteri de persecució. En acabar escoltà molts aplaudiments.

HOSTES DISTINGITS

Han passat les festes pasquals a Mallorca, entre altres, l'Arquitecte suís Mr. Edouard Le Corbusier i el Director de la revista catalana "La Paraula Cristiana", Mn. Carles Cardó.

EN EL CEMENTERI DE MANACOR

Llegim a la premsa local, que els bells xiprers centenaris que hi havia al cementeri de Manacor han estat tallats.

No sabem el producte material que haurà tret el Municipi amb la venda de la llenya, però sí que sabem, que ni doblant-lo podria ara restituir el mal que s'ha fet a l'estètica.

Aquesta tala significa una manca absoluta de bon gust i un atemptat a l'art i a la tradició.

LA NETEJA DE LA CIUTAT

Durant la Dictadura protestàrem de la manca absoluta d'higiene a la nostra Ciutat, de l'abandó en la seva neteja, i aquella protesta ens ocasionà un disgust, per l'efecte que produí a les Autoritats.

Avui, que podem fer ús de la llibertat que la llei ens confereix, hem de protestar més fort que abans de l'abandó en què es té la nostra Ciutat quant a la seva neteja i higiene, perquè mai com ara no l'havíem vista tan bruta i descuidada.

La pluja de dies passats, convertí els nostres carrers i places en basses fangoses i infectes, per les quals no es podia transitar sense posar-se de brutor fins a mig cos, i rebre una esquitxada d'immundícies si teníeu la desgràcia de topar-vos amb qualque automòbil.

Feim presents aquestes deficiències impròpies a una Ciutat tan visitada pels turistes i habitada per ciutadans conscients dels seus drets, al nostre Ajuntament, perquè procuri posar-hi el remei escaient.

LA NOSTRA TERRA

DIRECTOR:

ANTONI SALVÀ I RIPOLL

ADMINISTRADOR:

JOAN I. VALENTI I MARROIG

Redacció i Administració: *Palacio*, 40, baixos.—Ciutat de Mallorca

Preus de subscripció: Any, 12 ptes.—Trimestre, 3 ptes.—Número solt, 1'25 ptes.

ESTAMPA D'EN FRANCESC SOLER.—SANT FRANCESC, 2 I 4.—PALMA DE MALLORCA